

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Marilla Kortesalmi & Kari Halme (toim.)

KASVUN YTIMESSÄ - YRITYSTEN ELINVOIMATUTKIMUS VANTAALLA

Copyright© tekijät ja Laurea-ammattikorkeakoulu
2016

Kuvat: Vantaan kaupungin kuvapankki

ISSN-L 2242-5241

ISSN 2242-5225 (verkko)

ISBN: 978-951-799-449-1 (verkko)

Laurea Julkaisut | Laurea Publications | 73

Marilla Kortesalmi & Kari Halme (toim.)

**KASVUN YTIMESSÄ -
YRITYSTEN ELINVOIMATUTKIMUS
VANTAALLA**

SISÄLLYSLUETTELO

1 Johdanto	6
1.1. Elinvoima on enemmän kuin kilpailukyky.....	7
1.2. Näkökulmia elinvoimaan.....	9
2 Elinvoima muutoksessa - investointi infraan on hyvä alku	12
2.1 Toimintaympäristötiedon merkitys korostuu kasvukeskuksissa.....	13
2.2 Vantaan työpaikkaomavaraisuus on noussut 2000-luvulla.....	14
2.3 Monipuolista tietoa yritysten kehityksestä ja tulevaisuuden näkymistä tarvitaan.....	15
3 Elinvoiman erottuminen yritysten tunnusluvuissa	17
3.1 Liikevaihto ja henkilöstökulut vantaalaisissa yrityksissä.....	18
3.2 Tikkurila.....	21
3.3 Aviapolis.....	24
3.4 Myyrmäki.....	26
3.5 Yhteenveto.....	28
4 Vantaan yritysten elinvoima - kyselytutkimus	30
4.1 Taustatiedot.....	31
4.2 Tulevaisuuden näkymät.....	33
4.3 Tuotekehityshenkilöstö ja kansainvälistyminen.....	36
4.4 Infrastruktuuri-investointien koettu hyödyllisyys.....	39
4.5 Yhteenveto.....	43
5 Työllistääkö - kannattaako toiminta? Yritysten näkemyksiä toiminnastaan ja tulevaisuudesta	45
5.1 Koko Vantaan tulokset.....	46
5.2 Tikkurila.....	49
5.3 Aviapolis.....	54
5.4 Myyrmäki.....	59
5.5 Yhteenveto.....	61
6 Elinvoimainen yritys - ei oikotietä onneen	63
6.1 Vantaalla sijainti on kilpailuetu.....	64
6.2 Yrittäjät ovat kriittisiä Vantaan elinkeinopolitiikkaa kohtaan.....	65
6.3 Pysykö kaupunki muutoksessa mukana?.....	66
7 Yritysten käsityksiä elinvoimasta	68
7.1 Tutkimuksen teoreettiset lähtökohdat.....	69
7.2 Yrittäjien teemahaastattelujen tulokset.....	70
7.3 Yhteistoiminta ratkaisee.....	72
8 Yrityksen elinvoiman hologrammi	74
Kirjoittajat	77

Marilla Kortesalmi, Kari Halme & Katri Pirinen

1 JOHDANTO

Kaupunkien elinvoimaisuus muodostuu monesta tekijästä. Keskustojen vilkkaus, yritystoiminnan innovatiivisuus, tyhjien liiketilojen puuttuminen ja asukkaiden aktiivisuus on kaikki nähty elinvoimaisuutena. Kaupunkien elinvoimapolitiikassa kohteina ovat olleet sijaintietujen hyödyntäminen, vetovoimasta ja viihtyvyydestä huolehtiminen ja osaavaan työvoimaan satsaaminen.

Kaupungin elinvoimaan vaikuttaa paljon myös alueen yritysten elinvoimaisuus. Jo kymmenen vuoden ajan uudet työpaikat ovat syntyneet PK-yrityksiin (Yrittäjät 2015). Niissä on tällä hetkellä kaksi kolmesta työpaikasta (Alatalo & Maunu 2016). Uudellemaalle syntyy vuoteen 2030 mennessä lähes yhtä paljon työpaikkoja kuin koko muuhun Suomeen yhteensä (PKS ennakointi 2015). Vantaan sijainti keskellä Uuttamaata ja väestömäärältään Suomen neljäksi suurimpana kaupunkina on tuonut viime vuosina Vantaalle paljon uusia yrityksiä ja työpaikkoja sekä asukkaita.

Vantaalla on ymmärretty kaupungin keskeinen rooli yritysten toimintaedellytysten luomisessa. Vantaan elinvoimaohjelma 2014-2016 listasi strategiset painopistealueet, tavoitteet ja konkreettiset toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Toiminnan ja investointien suunnittelun kannalta kaupungin on tärkeää tietää alueen yritysten elinvoimaisuudesta, kannattavuudesta ja kasvuhaluudesta.

Yrittämisen edellytysten luonti kaupunkisuunnittelulla, saavutettavuuden varmistamisella ja koulutuksen suunnittelulla vaatii yhteistyötä. Alueiden elinvoimaa onkin useissa raporteissa lähestytty yritysten ja kuntien yhteistyön näkökulmasta. (Ks. Paananen et al. 2014; Holstila 2012.) Yhteistyön suunnittelun tueksi tarvitaan sekä yleisen tason tietoa yritysten elinvoimasta että yritys kohtaista tietoa kehittämistarpeista ja -mahdollisuuksista.

1.1 Elinvoima on enemmän kuin kilpailukyky

Elinvoima on käsitteenä monimerkityksinen ja monia mielle yhtymiä herättävä eikä yksiselitteistä määritelmää sille ole olemassa. Sitra (2009) määrittelee elinvoiman olevan tahtoa ja kykyä. Se on myös mahdollisuuksia ja voimavaroja uudistua ja kehittyä sekä toimeenpanna ja saavuttaa asioita. Elinvoimaa kuvaavia sanoja ovat luovuus, voima, kestävyys ja innostus sekä tulevaisuudenusko, uteliaisuus ja yrittäjyys. Elinvoiman ydinolemuksena on energia ja se on siten dynaamista. Baldauf (2010, 25) määrittelee elinvoiman seuraavasti:

”Elinvoima on sanana orgaaninen ja lähellä energiaa ja vitalisuutta. Elinvoima on olemassa kaikkeen vaikuttavana henkenä, tekemisen meininkinä. Elinvoima ei ole staattinen tila, vaan liikettä ajassa ja kontekstissa.” (Baldauf 2010, 25.)

Elinvoima on myönteinen ilmiö ja kokemus. Se on myös monessa mielessä neutraali käsite ja sitä voidaan käyttää niin yhteisöllisten kuin yksilöllistenkin ilmiöiden kuvaamiseen. Elinvoimaa voi määrittellä myös siten, että pohtii mitä se ei ole. Elinvoiman vastakohtina voidaan pitää lannistumista, alistumista, turhautumista sekä automaattisiin ratkaisuihin tyytymistä. (Riikonen 2010, 270.)

Sitra on luonut suuntaviivoja valtakunnallisen elinvoiman kehittämiseksi ”Suomen elinvoiman lähteet” - kehitysohjelmassaan. Sitran hankkeen loppuraportissa Baldauf (2010, 24-25) selventää, miksi elinvoima-käsitettä tarvitaan. Käsitteitä kilpailukyky ja hyvinvointi on perinteisesti käytetty kuvaamaan kansakunnan menestymistä. Näistä mittareista kilpailukyky arvottaa yritysten menestymistä ja hyvinvointi kertoo ihmisten tilasta. Molempia mittareita leimaa makronäkökulma ja ne kertovat vain jo näkyvissä olevat tulokset. Elinvoiman käsitettä ehdotetaan kuvaamaan kansakunnan potentiaalia yhtäaikaaisesti sekä talouden kasvun, yhteiskunnan toimivuuden että yksilön elämän näkökulmasta ottaen samalla huomioon pitkänaikavälin vaatimukset ja trendit. Elinvoima syntyy yksilöistä ja niiden välisestä vuorovaikutuksesta. (Baldauf 2010, 28.)

Yritysten elinvoimaisuus on vähän tutkittu aihe eikä elinvoimaiselle yritykselle ole olemassa yksiselitteistä määritelmää. Tarvainen (2011) on väitöskirjatutkimustaan varten selvittänyt yritysten elinvoimaan vaikuttavia tekijöitä. Hänen mukaansa yritysten elinvoima koostuu useasta osa-alueesta ja tyypillistä on, että elinvoiman taso saattaa vaihdella yrityksen tilanteesta riippuen. Elinvoimaan vaikuttavia tekijöitä ovat yrityksen tarkoitus ja rakenne sekä taloudellinen tilanne ja kilpailukyky. Tärkeitä tekijöitä ovat myös organisaation jäsenten sitoutuminen ja innostuneisuus, yrittäjän tulevaisuussuuntautunut ajattelu, kehittäminen, muutoskyky, tulevaisuus- sekä tavoitesuuntautunut toiminta. (Itä-Suomen Yliopisto 2013.)

Jos elinvoima yleisesti ottaen määritellään energiaksi, voimaksi ja hyvinvoinniksi, vastaavasti yrityksen elinvoima on organisaation hyvinvointia ja energiaa, joka ilmenee yrityksen taloudellisen kasvuna, osaamisena ja innovaatioina. Kasvu, menestys ja kilpailukyky voidaankin nähdä organisaation elinvoiman ilmentäjinä. (Bishwas 2015, 145.)

Yritystoiminnan tarkoitus ja toiminnan jatkuvuuden edellytys on toiminnan tulokellisuus eli voiton tuottaminen. Taloudellista menestystä arvioitaessa elinvoiman käsitettä lähellä on elinkelpoisuuden käsite. Elinvoimalla tarkoitetaan yleensä jotain sisäsyntyistä ominaisuutta, mutta elinkelpoisuuden normit asetetaan ulkopuolelta. (Paananen ym. 2014, 27.) Yritystoiminnassa termi elinkelpoisuus tulee esille yritys-saneerausmenettelyn yhteydessä. Saneerausmenettelyyn päästäkseen yrityksen on oltava elinkelpoinen, mikä tarkoittaa sitä, että yrityksellä on toimivana kokonaisuutena enemmän arvoa kuin jos sen liiketoiminnot lopetettaisiin. (Yrityssaneeraus.net.) Elinkelpoisuutta voidaan siis pitää eräänlaisena elinvoiman minimiarvona, henkiinjäämisen rajana.

Elinkelpoinen yritys tuottaa voittoa eli on kannattava. Kannattavuus onkin tärkeä yrityksen menestyksen ja elinvoimaisuuden mittari. Taloudellinen kannattavuus on myös yksiselitteisesti mitattavissa erilaisten tunnuslukujen avulla. (Viitala & Jylhä 2013, 306-311.) Yritystoiminnan kannattavuus on suoraan yhteydessä kasvuun, menestykseen ja kilpailukykyyn. Kannattavuuteen ja kilpailukykyyn liittyvä, viimeaikaisessa keskustelussa paljon esillä ollut elinvoimatekijä on tuottavuus. Tuottavuus tarkoittaa toiminnan tuloksen ja siihen käytetyn panoksen suhdetta. Toisin sanoen tuottava toiminta on tehokasta toimintaa. Hyvä tuottavuus ei kuitenkaan tarkoita välttämättä hyvää kannattavuutta, koska se ei vielä takaa tulovirtaa yritykselle. (Viitala & Jylhä 2013, 312.)

Yrityksen menestymistä ei nykyaikana takaa enää vain pelkkä voiton maksimointi vaan sen on otettava huomioon myös toimintatapansa kestävyys. Yrityksen kilpailukykyyn ja sitä ympäröivän yhteiskunnan, luonnon ja ihmisyhteisöjen, hyvinvointi ovat sidoksissa toisiinsa. Yrityksen toiminnan kestävyyttä arvioitaessa voidaan puhua taloudellisesta-, sosiaalisesta- ja ympäristöllisestä kestävydestä. (Piirainen 2012, 1-6.) Yrityksen kannattavuus toimii perustana taloudellisen yritys vastuun toteuttamiselle. Kannattava yritys luo taloudellista hyvinvointia myös ympäröivään yhteiskuntaan. Taloudellinen vastuunkanto näkyy muun muassa työllistämisen kautta. Sosiaalinen vastuu kattaa henkilöstön hyvinvoinnin lisäksi myös välillisesti sidosryhmiin vaikuttavaa vastuuta, esimerkiksi tuoteturvallisuuden varmistamisen muodossa. Ympäristövastuu puolestaan tarkoittaa ympäristövaikutusten huomioimista kaikessa toiminnassa. (Harmaala & Jallinoja 2012, 17-23.)

Elinvoima on ihmisistä lähtevää, joten yrityksissä sekä yrittäjien että henkilöstön elinvoimaisuus ovat yrityksen elinvoimaisuuden edellytyksenä. Merkitys, elämukset ja luovuus sekä sisäinen motivaatio liitetään työhyvinvointiin. Sisäistä motivaatiota voidaan myös kuvata sanalla innostus, joka on myös lähellä elinvoimaa. (Riikonen 2013, 15, 266.) Työhyvinvointiin panostaminen näkyy muun muassa työntekijöiden motivaation, sitoutumisen ja innovatiivisuuden lisääntymisenä sekä työn laadun paranemisena. Työhyvinvointiin panostamisen välittömiä kustannuksia alentavia vaikutuksia ovat myös sairaspöissaolojen ja työkyvyttömyyskustannusten väheneminen. Nämä kaikki parantavat tuottavuutta. (Schugk 2014.) Työhyvinvoinnin paraneminen vaikuttaa siis myös yrityksen taloudelliseen elinvoimaisuuteen.

Muuttuvassa maailmassa menestyvältä yritykseltä vaaditaan valmiutta sopeutua muutoksiin. Kilpailukykyisyyden säilyttäminen vaatii yritykseltä innovatiivisuutta ja kykyä havaita uusia liiketoimintamahdollisuuksia (Storhammar,49). Toiminnan kehittäminen on edellytyksenä yrityksen kasvulle ja kasvu taas on edellytys pitkän aikavälin menestykselle (Ruotsalainen 2011, 65-68). Yrityksen kasvuvaiheita voidaan kuvata yrityksen elinkaarimallin avulla. Yrityksen elinkaaresta voidaan erottaa syntyvaihe, henkiinjäämisvaihe, menestyksen vaihe, kasvun vaihe, resurssien vakiintumisen vaihe ja kypsyysvaihe. Kaikki nämä vaiheet ovat erilaisia kasvun ja kehittymisen haasteiden kannalta. (Viitala & Jylhä, 2013, 331-334.)

1.2 Näkökulmia elinvoimaan

Elinvoimainen yritys pystyy mukautumaan toimintaympäristön muutoksiin. Elinvoimaisuus synnyttää kannattavuutta, kasvua ja kilpailukykyä, se ei ole näiden synonyymi (Bishwas 2015, 147). Elinvoima on tulevaisuuteen suuntautumista, organisaation innovatiivisuutta, innostuneisuutta, kehityskykyä ja – halua. Moniulotteisen luonteensa vuoksi julkaisussa lähestytään vantaalaisten yritysten elinvoimaisuutta useasta näkökulmasta.

Laurea-ammattikorkeakoulu teki tutkimuksen Vantaan Kaupungin toimeksiantona keväällä 2016. Tikkurilan liiketalouden opiskelijat keräsivät tutkimusaineiston osana tutkimusmenetelmien opintojaksoa. Julkaisussa esitellään sekä tutkimuksen keskeiset tulokset että näkökulmia elinvoimaisuuden yritysten operatiivisen toiminnan, kaupungin strategisen suunnittelun ja yrittäjäjärjestön kannalta.

Niin kuin yrityksissä myös julkishallinnossa investoinnit luovat perustan kasvulle ja kannattavuudelle. Toisaalta investointeihin liittyvät aina riskit. Patrik Marjamaa valottaa artikkelissaan ”Elinvoima muutoksessa – investointi infraan on hyvä alku” Vantaan kaupungin infrastruktuuri-investoinneissaan hyödyntämiä suunnitteluperusteita ja -prosesseja. Hän korostaa useasta näkökulmasta tulevan tutkimustiedon merkitystä kaupungin investointisuunnittelussa.

Yritysten elinvoimaisuus tuottaa yritykselle kannattavuutta ja kilpailukykyä. Siinä missä innostusta on haasteellista mitata, kannattavuutta voidaan kuvata numeeroin. Tunnusluvut ovat yleismaailmallista kieltä yritysten taloudellisen menestyksen kuvaamiseksi. Marilla Kortessalmi käy läpi Vantaa yritysten kannattavuutta ja taloudellista kilpailukykyä tunnuslukujen kautta analysoituna.

Kyselytutkimus -kappaleessa Kari Halme esittelee yrityksille suunnatun postikyselyn, jonka tavoitteena oli selvittää tulevaisuuden näkymiä, henkilöstön saatavuutta, yrityksen saavutettavuutta, infrastruktuurihankkeiden hyödyllisyyttä ja yhteistyön sujuvuutta Vantaan kaupungin elinkeinotoimen kanssa.

Vantaan yritysten elinvoima -tutkimuksen kolmantena aineistonkeruumenetelmänä käytettiin visuaalista narratiivia, jossa opiskelijoiden keräämillä haastatteluilla pyrittiin

tavoittamaan yritysten tulevaisuusorientaatiota ja kasvupalukkuutta. Korttesalmen osatutkimuksen tulokset kertovat yrittäjien käsityksiä yritystoimintansa nykyisestä ja tulevasta laajuudesta ja kannattavuudesta. Näitä tuloksia tarkastellaan kaupunginosittain, mikä mahdollistaa selittävien tekijöiden maantieteellisen puntaroimisen.

Esa Mänttari tuo julkaisuun näkökulman artikkelillaan "Elinvoimainen yritys - Ei yhtä oikotietä onneen". Yrityskenttää lähellä olevana toimija hän esittelee sen laajan kirjon, mitä elinvoima yksittäisille yrityksille merkitsee. Mänttari valottaa myös kaupungin ja yritysten välisen yhteistyön tärkeyttä ja suurimpia haasteita.

Yksittäisten yrittäjien ääni tulee kuuluviin Katri Pirisen artikkelissa "Yritysten käsityksiä elinvoimasta". Hän raportoi kolmesta yrittäjille tekemästään teemahaastattelusta. Näistä selviää, mitä elinvoima tarkoittaa käytännössä yrityksen toimitusjohtajan näkökulmasta.

Julkaisun yhteenvedossa Korttesalmi ja Halme luovat synteisiin tutkimustuloksista ja keskeisten toimijoiden kokemuksista ja näkemyksistä. Lisäksi he tarkastelevat tulosten hyödynnettävyyttä, yleistettävyyttä ja luotettavuutta. Lopuksi pohditaan jatkotutkimusmahdollisuuksia määrittellä yritysten elinvoimaa siten, että se palvelee sekä yritysten että julkishallinnon strategista suunnittelua.

Katri Pirinen, Marilla Korttesalmi, Johanna Luostarinen, Kari Halme, Joni Toivonen ja Max Nakari tutkimuksen teossa (kuva: Ilpo Vuorivirta)

LÄHTEET

- Alatalo, J. & Maunu, T. (2016). Pk-yritysten työllisyysnäkymät, työllistämisen esteet ja sopeutumiskeinot. Huhtikuu 2016. Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Baldauf, S. 2010. Elinvoima uudistumisen edellytyksenä. Teoksessa Nurmio, A & Turkki, T. (toim.) Elinvoimainen Suomi. 2. painos, s. 23-30. Helsinki: Sitra.
- Biswash, S.K. 2015. Achieving Organization Vitality through Innovation and Flexibility: An Empirical Study. Global Journal of Flexible Systems Management (June 2015) 16(2), s.145–156.
- Harmaala, M-M. & Jallinoja, N. 2012. Yritysvastuu ja menestyvä liiketoiminta. Helsinki: Sanoma Pro.
- Holstila, E. (2012). Kaupunki oman onnensa seppänä. Kuntien elinkeinopolitiikan organisointi muuttuvassa toimintaympäristössä. Kuntaliitto.
- Itä-Suomen Yliopisto. 2013. Yritysten elinvoiman lähteellä. Kauppakatsaus 2/2013. Viitattu 3.8.2016. <http://www.uef.fi/web/markidea/ideoita2#tiina>.
- Nieminen, J. (2016). Alueelliset kehitysnäkymät kevät 2016. TEM-toimialapalvelut.
- https://tilastokeskus.fi/til/vtp/2015/vtp_2015_2016-07-14_fi.pdf, luettu 26.8.2016
- Paananen, H. & Haveri, A. & Airaksinen, J. (2014). Kunta elinvoiman johtajana. Tampereen yliopisto & Suomen Kuntaliitto.
- PKS ennakointi (2015). Pääkaupunkiseudun koulutus ja osaaminen – kohti vuotta 2030
- Piirainen, T. 2012. Kohti kestävämpää kilpailukykyä ja toimintatapaa. Opas yrityksen kilpailukyvyyn ja toimintatavan kestävyuden arviointi- ja kehittämistyökalun rakentamiseen. Tekes Työraportteja 89/2012. Tampere: Tampereen Yliopisto. Vantaan kaupunki (2014). Vantaan elinvoimaohjelma 2014 - 2016.
- Riikonen, E. 2013. Työ ja elinvoima. Sastamala: Osuuskunta Toivo.
- Ruotsalainen, T. 2011. Paikallinen elinkeinopolitiikka pk-yritysten kehittämisen edistäjänä. Publications of the University of Eastern Finland Dissertations in Social Sciences and Business Studies No 25. Kuopio: Itä-Suomen Yliopisto.
- Schugk, J. 2014. Työhyvinvointi näkyy viivan alla - kuluista ja kustannuksista investointeihin - Osa 1. Viitattu 15.8.2016. https://www.youtube.com/watch?v=l_ajYqQLHvs
- Sitra 2009. Elinvoima ja muut avainkäsitteet. Suomen elinvoiman lähteet -blogi. Viitattu 5.8.2016. <http://www.elinvoimanlahteet.fi/info/elinvoima-ja-muut-avainkasitteet>
- Storhammar, E. Yritysten uudistumiskyky ja muuttuva toimintaympäristö. Teoksessa Luoto, I., Katjamäki, H. & Lundström, N. (toim.) Oppiva alue, menestyvä alue. Juhlakirja professori Seija Virkkalan 60-vuotispäiväksi, s. 49-60. Acta Wasaensia 275. Vaasa: Vaasan Yliopisto.
- Tarvainen, T. 2011. The vitality of enterprises: Content and influences. Teoksessa Lampinen, M. (toim.) Combi 2011. Conference proceedings. Hämeenlinna: HAMK. s. 269-285.
- Viitala, R. & Jylhä, E. 2013. Liiketoimintaosaaminen. Menestyvän yritystoiminnan perusta. 6., uudistettu painos. Helsinki: Edita.
- Yrityssaneeraus.net. Yrityssaneeraukseen hakeutuminen. Viitattu 14.8.2016. <http://www.yrityssaneeraus.net/Vihjeita/>
- Yrittäjät (2015). Alueiden menestysohjelma Suomi on yritystensä summa. Helsinki: Suomen Yrittäjät.

Patrik Marjamaa

2 ELINVOIMA MUUTOKSESSA – INVESTOINTI INFRAAN ON HYVÄ ALKU

Suomessa on tätä kirjoitettaessa edelleen noin 300 kuntaa, jotka ovat perinteisesti järjestäneet ja tuottaneet suuren osan suomalaisten hyvinvointipalveluista; viime vuosien tehtäväkartoituksissa kunnilla on laskettu olevan kaikkiaan yli 500 tehtävää hoidettavanaan. Vireillä olevassa maakunta-/sote-uudistuksessa on linjattu kuntien roolin muuttuvan ja painottuvan elinvoiman kehittämiseen sote-palvelujen järjestämis- ja tuottamisvastuun siirtyessä pois kunnilta. Näin ollen palveluista koulutus ja elinympäristön kehittäminen korostuvat kuntien toiminnassa jatkossa vielä nykyistäkin enemmän.

Viime vuosina Suomessa kehityserot ovat olleet kasvussa esimerkiksi alueellisessa väestö- ja työpaikkakehityksessä sekä väestön hyvinvoinnin suhteen. Kasvu on keskittynyt harvoin kasvukeskuksiin, kun taas syrjäisemmät seudut kärsivät muuttotappiosta ja väestön ikärakenteen vinoutumisesta. Kuntien arvioinnissa ja kuntien omista tavoitteistoista puhutaankin entistä enemmän elinvoimasta sekä sen turvaamisesta tai kehittamisestä. Myös maakunta-/sote-uudistuksen keskeisenä perusteluna on käytetty kuntalaisten peruspalveluihin liittyvää yhdenvertaisuutta ja laajemman kokonaisuuden parempaa kykyä vastata lakisääteisistä palveluvelvoitteista riittävällä tasolla.

Asukasmäärän, huoltosuhteen sekä työpaikkaomavaraisuuden kehitys ja vertailut verokkikuntiin ovat esimerkkejä perinteisistä mittareista, joilla on arvioitu kuntien elinvoimaisuutta ja sen kehittymistä. Suomessa väestö keskittyy entistä enemmän kaupunkiseuduille, ja suurten kaupunkien rooli kansantalouden kasvun luomisessa on korostunut. Suurilla kaupungeilla on ollut merkittävä rooli alueensa elinvoiman

kehittämisessä muun muassa koulutukseen ja infrastruktuuriin tekemiensä panostusten kautta. Suurimmat kaupunkiseudut ovat sopineet valtion kanssa merkittävistä liikennehankkeista- ja asuntotuotantotavoitteista erityisillä MAL-sopimuksilla.

Pääkaupunkiseudun kaupungit ovat investoineet 2000-luvulla voimakkaasti infrastruktuuriinsa ja vastanneet näin kasvavan väestön ja yritystoiminnan tarpeisiin. Pääkaupunkiseudun suuret infrainvestoinnit ovat olleet merkittävä panostus tulevaisuuteen, kasvuun ja työllisyyteen vuoden 2008 rahoituskriisistä alkaneen talouden matalasuhdenteen keskellä. Esimerkiksi Vantaan kaupungin viime vuosien suurimpia yksittäisiä investointikohteita ovat olleet Kehäradan rakentaminen sekä Kehä III:n laaja perusparantaminen yhteistyössä valtion kanssa. Sujuvat joukkoliikenne- ja liikenneyhteydet luovat huomattavia mahdollisuuksia Vantaan tulevalle kasvulle, kehittämiselle ja elinvoimaisuudelle.

2.1 Toimintaympäristötiedon merkitys korostuu kasvukeskuksissa

Tiedon rooli suuren kaupungin kaupunkisuunnittelussa ja toiminnan ohjaamisessa on olennainen. Suuret kaupungit seuraavat kuukausittaista väestökehitystä, asunto- ja toimipaikkarakentamisen volyymejä, työttömyyden kehitystä sekä verotulojen kasvuvauhtia. Erilaisten toimintaympäristöä sekä kaupungin taloutta ja toimintaa koskevien tietojen kautta muodostetaan kokonaiskuvaa kaupungin kokonaiskehityksen hahmottamiseksi ja sen ohjaamiseksi muun muassa strategiatyön ja toimintaa ohjaavien vuosittaisten tavoitteiden kautta.

Väestökehitys on tärkeä seurannan kohde kunnan koosta riippumatta. Suuret kaupungit tekevät myös itse väestöennusteita sekä kaupunkitasolla että alueellisesti. Väestökehitys on olennaista muun muassa asuntorakentamisen ja kaupungin tulo-pohjan kehityksen arvioinnin kannalta. Väestömäärän ja eri ikäryhmien koon muutokset on huomioitava vuotuisessa toiminnan ja talouden suunnittelussa. Nuorimpien lasten ikäluokkien kasvu tulee palveluista nopeimmin vastaan kasvaneena päivähoi-don kysyntänä, mutta nopeasti myös kouluverkon kapasiteetin tarkasteluina. Koko maan väestö ikääntyy nopeasti, ja niinpä kaikissa kunnissa on viime vuosina tarkasteltu tarkkaan ikääntyvän väestön määrää, heille suunnattujen sosiaali- ja terveystalvelujen riittävyyttä sekä palvelurakenteen muutostarpeita.

Vaikka väestönkasvun, työpaikkamäärän kasvun ja työllisyyskehityksen vaikutukset verotuloihin tulevat viiveellä, on verotulojen kehityksen analysointi kunnille keskeinen talous- ja myös elinvoimamittari. Vantaan kaupungin vuotuisista kokonaistuloista verotulot muodostavat yli kaksi kolmasosaa. Verotuloista puolestaan ylivoimaisesti suurin osuus muodostuu kunnallisverosta, jonka kehitykseen vaikuttavat väestömuutokset sekä työllisyyden ja ansiotulojen kehitys. Verotulokehityksen tulkintaa kuitenkin vaikeuttavat muun muassa verotilitysjärjestelmän viiveet, valtion toteuttamat verotusjärjestelmän ja veroperusteiden muutokset sekä verotuksen yksilö- ja yritystietojen käytön rajoitukset.

2.2 Vantaan työpaikkaomavaraisuus on noussut 2000-luvulla

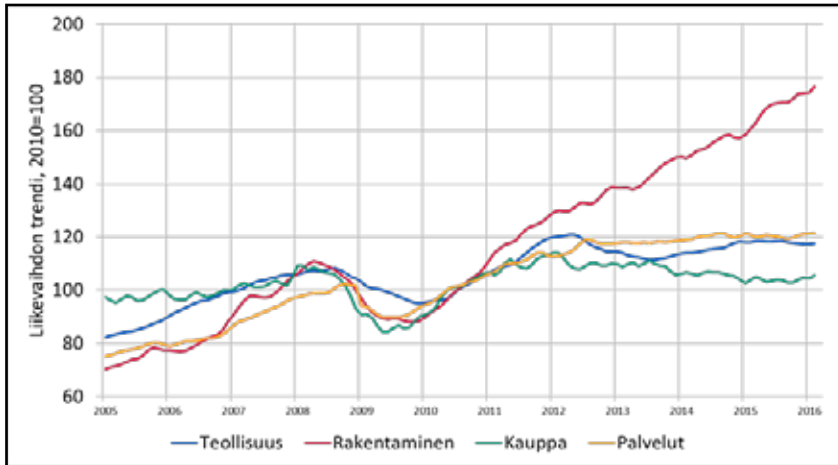
Vantaan työpaikkaomavaraisuus on tätä kirjoitettaessa yli 105 prosenttia, ja koko 2000-lukua tarkastellen Vantaan työpaikkakehitys on ollut Helsingin seudun parasta. Suotuisaa kehitystä selittää muun muassa lentokentän läheisyydessä sijaitseva Aviapoliksen alue, joka on ollut koko pääkaupunkiseudun nopeimmin kasvava yksittäinen työpaikkakeskittymä tarkastelujaksolla. Vantaa on profiloitunut pitkään työpaikkakaupungiksi – päivittäin noin 60 000 ihmistä pendelöi yli kuntarajojen Vantaalle töihin.

Huolimatta työpaikkojen määrästä ja korkeasta työpaikkaomavaraisuudesta on Vantaan työttömyysaste noussut; tätä kirjoitettaessa Vantaalla on noin 15 000 työtöntä työnhakijaa tai lomautettuna olevaa. Vantaalaisten kasvanut ja pitkittynyt työttömyys on vaikuttanut kaupungin tuloihin ja menoihin esimerkiksi voimakkaasti kasvaneina toimeentulotuen ja työmarkkinatuen kuntaosuuden menoina sekä hidastuneena verotulokehityksenä.

Työpaikkamäärän ja toimialarakenteen tarkastelut ovat myös perinteisiä ja tärkeitä kaupungin kehityksen kuvaajia. Kasvavien toimialojen tarpeet tulee huomioida kaupunkisuunnittelussa, ja vastaavasti murroksessa olevien työpaikka-alueiden uudistumisesta ja kehittämisestä on huolehdittava. Myös koulutustarjonnan tulee suuntautua työmarkkinoiden tarpeet huomioiden.

Kuntien toimintakenttä on laaja, ja tietoa niiden toimintaympäristöstä on saatavilla yllin kyllin. Monien toimintaympäristöä koskevien keskeisten tietojen hyödynnettävyyttä heikentää liian suuri viive raportointihetkeen. Hyvä esimerkki tästä on juuri useamman vuoden viive virallisten työpaikkatietojen tarkasteluhetkestä niiden raportointiin.

Toimintaympäristönsä raportoinnin kehittämiseksi Vantaan kaupunki on vuodesta 2015 lähtien tilannut puolivuositain erikseen tuotettavaa otospohjaista tilastotietoa vantaalaisten yritysten liikevaihdosta ja palkkasummasta ylätason aluejako ja toimialajaottelut huomioiden. Vantaalaisten yritysten toiminnasta saatavat tuoreet tiedot täydentävät hyvin työllisyyden ja verotulojen raportointia esimerkiksi kaupungin tulopohjan kehitykseen liittyen. Yritysten ylätason raportointitiedon ohella kaupungeilla on tarvetta myös yritysten tarkemman tason tarkasteluille.

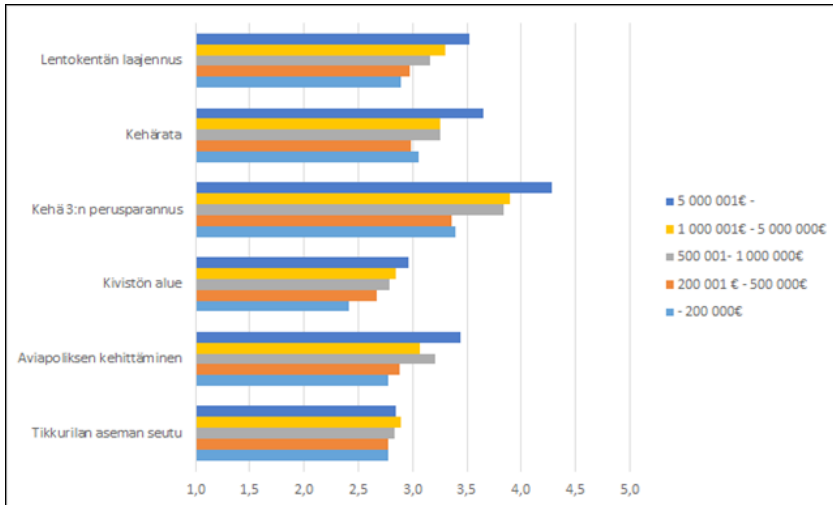
Kuva 2.1: Liikevaihdon trendi Vantaalla eri toimialoilla vuodesta 2005; v. 2005 = 100 (lähde: Tilastokeskus)

2.3 Monipuolista tietoa yritysten kehityksestä ja tulevaisuuden näkymistä tarvitaan

Keväällä 2016 Vantaan kaupunki toteutti yhteistyössä Laurea-ammattikorkeakoulun kanssa yhteishankkeen vantaalaisten yritysten elinvoiman tarkastelemiseksi ja uusien raportointitapojen kehittämiseksi. Tutkimusprojekti kattoi laajat haastattelu- ja kyselytutkimusaineistot sekä analyysin vantaalaisten yritysten tilinpäätösten tunnusluvuista. Tutkimuksessa kerättiin myös arviointitietoa vantaalaisten yritysten tulevaisuuden kehitysnäkymistä sekä näkemyksiä toimintaympäristöstään Vantaalla.

Vantaan kaupungin ja Laurea-ammattikorkeakoulun tutkimus oli hyvä esimerkki kaupungin ja korkeakoulun alueellisen yhteistyön kehittämisestä sekä perinteisen elinvoimatarkastelujen haastamisesta uusilla, käytännönläheisillä menetelmillä. Tunnuslukuanalyysistä kävi ilmi Aviapoliksen voimakas kehitys uusien yritysten sijoittumisen lisäksi myös siellä jo sijaitsevien yritysten liikevaihdon kasvuna, joka ylitti muiden tarkasteltujen alueiden kasvunopeuden. Myös tulevaisuuden odotukset kannattavuuden ja liikevaihdon suhteen olivat Aviapoliksessa tutkimuksen kärkitasoa. Mielenkiintoinen tutkimushavainto oli myös vantaalaisten yritysten vahva sitoutuminen Vantaan kaupunkiin.

Tutkimuksen suunnittelussa huomioitiin alusta pitäen Vantaan kaupungin intressit yrityksiltä kerättävien tietojen suhteen. Näin ollen kyselyosiossa kerättiin arviointitietoa sekä kaupungin yrityksille suunnatuista palveluista että myös kaupungin osaltaan rahoittamien suurten infrainvestointien hyödyllisyydestä yritysten näkökulmasta. Tässä investointitarkastelussa merkityksellisimmäksi koettiin Kehä III:n perusparannus, tämä korostui etenkin liikevaihdoltaan suurimman kokoluokan yrityksissä. Yritysten sijainnin ja toimialan lisäksi hyödyllisyyskokemuksiin vaikuttaa luonnollisesti myös esimerkiksi investointien toteutusvaihe.

Kuva 2.2: Vantaan kaupungin keskeisten investointikohteiden hyödyllisyyskokemus yrityksissä liikevaihdon suuruusluokan mukaan eriteltynä. (Laurea 2016)

Voimakkaasti kehittyvänä kaupunkina Vantaalle on tärkeää saada kiteytettyä, luotettavaa ja toistuvaa seurantatietoa vantaalaisista yrityksistä. Laurea AMK:n ja Vantaan yhteistyössä toteuttama tutkimus oli laaja tarkastelu vantaalaisten yritysten viime vuosien kehityksestä, nykytilasta ja tulevista näkymistä. Yhteistyön avaus oli onnistunut, ja jatkossa on mahdollista tiivistää ja jäsenellä kevään 2016 tutkimuksen sisältöä ja toimintamalleja pidemmälle.

Tiedolla johtamisen kehittämisessä korostuu ennakointitiedon tarve ja merkitys. Mielenkiintoinen kehittämiskohde olisikin muutossignaalien saaminen suoraan yrityksiltä ja niiden tunnuslukuista kerätyistä tutkimustiedoista. Ennakointitiedon lisäksi keskeistä on myös joka tapauksessa tarvittavan, jo tapahtunutta kehitystä kuvaavan raportointitiedon saaminen käyttöön mahdollisimman nopeasti.

Marilla Kortesalmi

3 ELINVOIMAN EROTTUMINEN YRITYSTEN TUNNUSLUVUISSA

Yrityksen elinvoima näyttäytyy taloudellisen kasvuna, osaamisena ja innovaatioina. Kannattavuus ja kilpailukyky ovat elinvoiman seurauksia. (Bishwas 2015, 145.) Tämän vuoksi tutkimuksessa haluttiin tarkastella vantaalaisia yrityksiä taloudellisen informaation kautta eri tunnuslukujen avulla. Tunnuslukuanalyysin tavoite oli kahdensuuntainen. Ensinnäkin haluttiin selvittää, miltä vantaalaiset yritykset näyttävät tunnuslukujen kautta tarkasteltuna. Toiseksi haluttiin selvittää, kuvaavatko jotkut tunnusluvut yritysten kannattavuutta ja kilpailukykyä erityisen hyvin.

Kannattavuus, tuottavuuden kasvu ja kilpailukyky syntyvät elinvoimaisesta yritystoiminnasta. Kilpailukykyä haetaan usein tuotantokustannusten, esimerkiksi palkkojen, avulla. Tuottavuuden kasvua haetaan tutkimus- ja kehitystoiminnasta, toimintojen tehostamisesta, innovaatioiden käyttöönotosta ja palvelumuotoilusta. Tuottavuuden kasvua tapahtuu myös yritys- ja työpaikkarakenteiden muutoksena.

Tässä tutkimuksessa elinvoimaa kuvaaviksi tunnusluvuiksi valittiin kasvun, kannattavuuden ja henkilöstökulujen suhteen eri tunnusluvut ja näiden muutokset kolmen vuoden aikana. Tutkimuksessa käsiteltiin myös tutkimus- ja tuotekehityskustannusten määrää ja merkitystä yritysten taseissa. Kehitysmenojen aktivoimisen mahdollisuus taseeseen on ollut mahdollista yrityksissä jo pitkään. Tutkimuksen esioletus oli, että näiden tase-erien muutosten perusteella yritysten tekemä innovointityön määrä ja muutos olisi tullut näkyväksi. Näin ei kuitenkaan ollut. Tutkimus- ja kehittämismenoja oli taseessa aktivoituna niin vähän, että niitä ei otettu analyysiin mukaan.

Tunnuslukuanalyysillä nähtiin hyvin liikevaihdon ja kannattavuuden muutokset alueiden ja eri vuosien välillä. Analyysissä käytettiin vantaalaisten yritysten

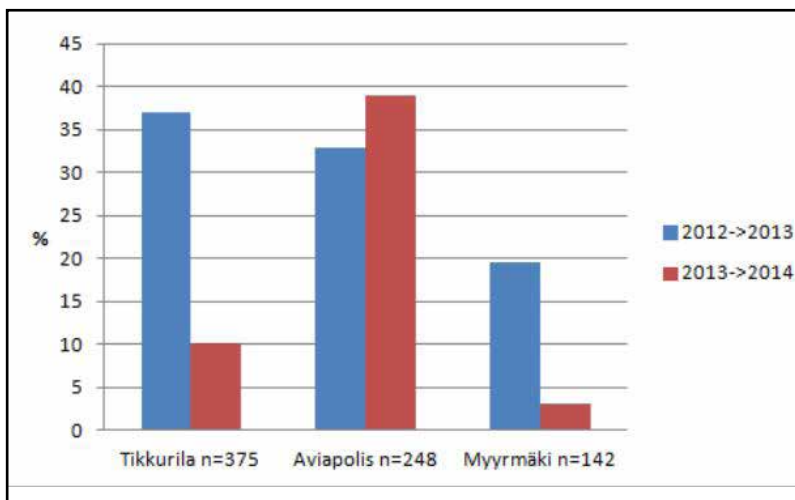
tilinpäätösaineistoja vuosilta 2012–2014. Tutkimuksen kohteena olivat Tikkurilan (postinumero 01300, 01301), Aviapoliksen (01520 ja 01530) ja Myyrmäen (01600) alueen yritykset. Lisäksi analysoitiin Petikon (01720) alueen aineisto, mutta se jätettiin raportin ulkopuolelle. Vuoden 2015 tietoja ei ollut vielä kattavasti saatavilla. Yritykset haettiin Suomen Asiakastiedon tietokantaa hyödyntävästä Voitto+ -kannasta. Hakukriteerit olivat postinumeron lisäksi liikevaihto > 50 000 € ja yhtiön toimintamuoto osakeyhtiö. Hakukriteereillä haluttiin maksimoida tuloksissa sellaisten yritysten joukko, joiden toiminta on vakiintunutta ja toiminnan laajuus riittää yhden kokoaikaisen työntekijän ylläpitoon.

Haettuja yrityksiä oli 1240. Jokaisen yrityksen yhteystiedot tarkistettiin netistä. Joukosta karsittiin pois ne yritykset, joiden toiminnan pääpaino oli muualla kuin Vantaalla. Myös sellaiset yritykset, joiden tilikaudet eivät osuneet 2011–2014 välille, jäivät pois. Konkurssiin menneet ja lopettaneet yritykset karsittiin myös. Osalla yrityksistä puuttui taseen tiedot, osalla tilikausia oli vain yksi. Yhteensä analysoitavia yrityksiä jäi 765. Näistä Tikkurilan alueella oli n= 375, Aviapoliksen alueella n=248 ja Myyrmäen alueella n=142.

Yritysten tilinpäätöstiedoista analysoitiin liikevaihdon muutos, käyttökateprosentti, henkilöstökulut, kannattavuus, omavaraisuusaste ja suhteellinen velkaantuneisuus. Liikevaihdon muutosta ja henkilöstökuluja arvioidaan yleisesti koko Vantaan tasolla. Käyttökatetta, kannattavuutta, omavaraisuusastetta ja suhteellista velkaantuneisuutta tarkastellaan alueittain.

3.1 Liikevaihto ja henkilöstökulut vantaalaisissa yrityksissä

Liikevaihdon kehitystä tarkasteltiin muutosprosentin avulla. Kuviossa 3.1 on esitetty Tikkurilan, Aviapoliksen ja Myyrmäen alueen yritysten liikevaihdon muutokset vuosina 2012 -> 2013 sekä 2013 -> 2014.

Kuvio 3.1 Liikevaihdon muutosten alueelliset keskiarvot vuosina 2012 -> 2013 ja 2013 -> 2014.

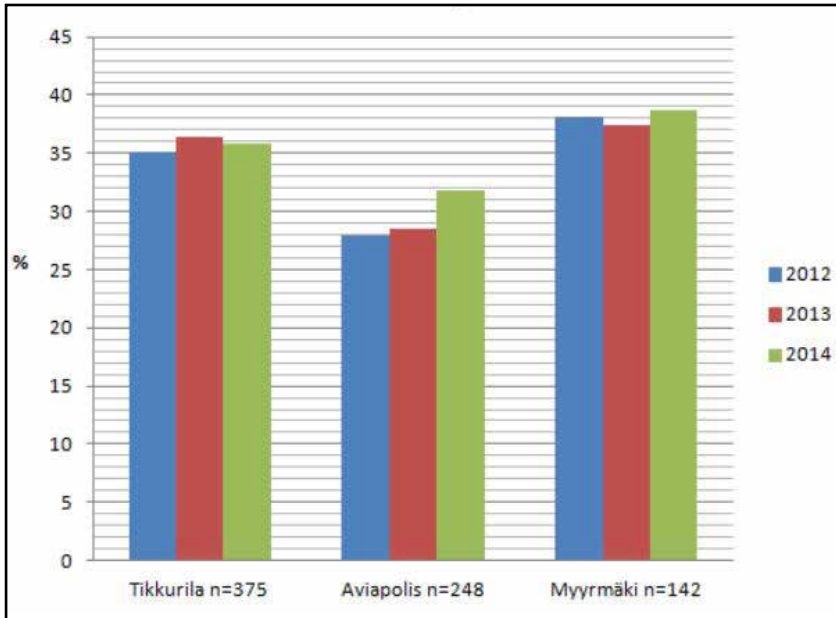
Liikevaihdon kehitystä tarkasteltiin muutosprosentin avulla. Kuviossa 3.1 on esitetty Tikkurilan, Aviapoliksen ja Myyrmäen alueen yritysten liikevaihdon muutokset vuosina 2012 -> 2013 sekä 2013 -> 2014.

Tikkurilan alueella yritysten liikevaihto kasvoi kaikkina tarkasteluvuosina. Reilusti se kasvoi 2012- 2013, noin 37 %. Seuraavana vuonna alueen yritysten liikevaihto jatkoi kasvuaan, mutta vaatimattomammin, noin 10 %. Vuosina 2012–2013 yhteensä 33 yritystä kasvatti liikevaihtoaan yli 50 %. Vuosina 2013–2014 reilusti liikevaihtoaan kasvattaneita yrityksiä oli 26. Kuitenkin vain kahdeksan yritystä kykeni kasvattamaan liikevaihtoa yli 50 % kumpanakin vuonna. Useimmat liikevaihtoaan kasvattaneista alueen yrityksistä tulivat palvelusektorilta.

Liikevaihtoaan kasvattaneiden yritysten vastapainona alueella oli paljon yrityksiä, joiden liikevaihto tippui toisena tai kumpanakin vuonna peräkkäin. 159 yrityksellä oli laskeva liikevaihto vuonna 2012–2013 ja 149 yrityksellä vuonna 2013–2014. Liikevaihdon pudotukset koskivat siis laajaa joukkoa yrityksiä, mutta pudotukset olivat hyvin pieniä.

Aviapoliksen alueen yritysten liikevaihto kasvoi 33 % vuonna 2012-2013 ja edelleen 39 % vuonna 2013-2014. Kasvu jatkui siis huomattavan korkeana verrattuna Tikkurilaan ja Myyrmäkeen, joissa molemmissa liikevaihdon kasvu hidastui 2013-2014. Vuosina 2012–2013 liikevaihtoaan yli 50 % kasvattaneita yrityksiä oli 19 ja vuonna 2013–2014 jo 26 kappaletta. Kuitenkin vain neljä yritystä kykeni kasvattamaan liikevaihtoa molempina vuosina peräkkäin. Vuonna 2012–2013 108 yrityksen liikevaihto supistui, mutta vuonna 2013 - 2014 hieman vähemmän, 92 yrityksen liikevaihto laski. Yrityksistä 57 liikevaihto tippui molempina vuosina peräkkäin.

Myyrmäen alueen yritysten liikevaihdon muutosprosentti oli alueiden maltillisin vuonna 2012 - 2013, noin 19,5 % kasvua. Vuonna 2013 - 2014 kasvua oli enää 3 %. Yli 50 % liikevaihtoaan kasvattaneita yrityksiä oli 14 vuonna 2012 - 2013 ja vuonna 2013 - 2014 11 yritystä. Yrityksistä neljä kasvatti liikevaihtoaan molempina vuosina. Vuonna 2012 - 2013 liikevaihto tippui 53 yrityksessä, vuonna 2013 - 2014 45 yrityksessä.

Kuvio 3.2 Henkilöstökulut suhteessa liikevaihtoon, yritysten alueelliset keskiarvot 2012 - 2014.

Henkilöstökulujen suhde liikevaihtoon kuviossa 3.2 kuvaa, miten henkilöstökulut vaihtelivat alueittain ja kehittyivät vuosittain suhteessa liikevaihdon kehitykseen. Tutkimuksessa henkilöstökulut muodostuivat tuloslaskelman palkoista, eläkekuluista ja henkilösivukuluista. Yritysten työntekijöiden lukumäärä ei ollut mukana käytetyssä aineistossa, joten liikevaihto/ työntekijä tietoa ei saatu. Huomattavan monessa yrityksessä (n. 20 %) ei ollut tuloslaskelmassa henkilöstökuluja laisinkaan.

Tikkurilan alueen yrityksissä henkilöstökulut pysyivät tarkasteluvuosina 2012 - 2014 hyvin tasaisina suhteessa liikevaihtoon. Alueen yritysten joukossa oli edustettuna yrityksiä joiden henkilöstökulut/liikevaihto oli erittäin paljon (70 %), mutta myös erittäin vähän (7 %). Asiantuntijaorganisaatioissa henkilöstökulut ovat tyypillisesti suuret, Tikkurilan alueella asianajo-, konsultti- ja tilitoimistoissa. Pienimmät henkilöstökulut suhteessa liikevaihtoon oli tukkukaupoissa.

Aviapoliksessa henkilöstökulut/liikevaihto kasvoivat vuosina 2012 – 2014, mutta pysyivät muita tutkittuja alueita matalammalla. Vaikka alueelle sijoittuvat lentokenttä, Jumbo sekä Flamingon ostoskeskus, alueella on erityisen paljon rahti- ja logistiikka-alan yrityksiä. Korkein osuus henkilöstökuluista oli konsultointi- ja suunnittelutoimistoilla. Myös Aviapoliksen alueella pienten henkilöstökulujen yritykset olivat tukkukauppoja.

Myyrmäen alueella oli suurimmat henkilöstökulut suhteessa liikevaihtoon. Niistä 7 yrityksellä oli suuret (yli 70 %) henkilöstökulut ja 8:lla pienet (alle 8 %). Suurimmat henkilöstökulut olivat konsultointiyrityksillä. Pienten henkilöstökulujen yritykset tulivat Myyrmäen alueella usealta toimialalta. Myyrmäki oli ainoa alue, jonka pienten henkilöstökulujen yritysten joukossa ei ollut merkittävää määrää tukkukauppoja.

Henkilöstökuluja; palkkoja ja palkkojen sivukuluja, pidetään hitaasti sopeutuvina yrityksen toimintaan. Erityisesti palkkakulujen jousto alaspäin on nähty yritystoiminnan kannalta ongelmallisena. Tämän tutkimusaineiston perusteella palkkojen suhde liikevaihtoon pysyi tasaisena, vaikka liikevaihto muuttui tarkasteluvuosina huomattavastikin. Yksi selitys tälle on, että henkilöstökulut liikevaihdon kasvuun helpommin kuin laskuun. Toisaalta tulosten perusteella voidaan sanoa, että alueen yritykset reagoivat liikevaihdon kasvuun kasvattamalla henkilöstökuluja. Toiminnan tehostaminen näkyy usein palkkakustannusten laskuna suhteessa liikevaihtoon, jolloin yritysten kannattavuus paranee. Tässä tutkimuksessa liikevaihdon muutos ei heijastunut suoraan kannattavuuden muutoksina (kuviot 3.3, 3.5 ja 3.7).

3.2 Tikkurila

Seuraavaksi raportissa käydään läpi käyttökateen ja kannattavuuden muutosta sekä suhteellisen velkaantuneisuuden ja omavaraisuuden muutosta alueittain.

Käyttökateella katetaan yrityksen muuttuvat ja kiinteät kustannukset. Käyttökate kuvaa sitä yrityksen tekemää voittoa, joka syntyy normaalitoiminnan kulujen jälkeen. Tässä tutkimuksessa käyttökateprosentti saatiin vertaamalla liiketuloksen ja liikevaihdon suhdetta. Aineistoon ei otettu mukaan selkeästi poikkeavia (käyttökate jonain vuonna > -800 %) yrityksiä.

Kannattavuus laskettiin yritysten tuloslaskelman tilikauden tuloksesta ja suhteutettiin se liikevaihtoon. Näin saatu kannattavuusprosentti kuvaa, kuinka suurella voittomarginaalilla yritys toimii. Yritysten korkea kannattavuus antaa paremman mahdollisuuden varautua markkinatilanteen äkillisiin muutoksiin sekä suunnitella tulevaisuutta. Kannattavat yritykset pystyvät investoimaan ja työllistämään lisää. Historian tunnusluvuista kannattavuus antaa usein parhaimmat viitteet arvioida tulevaisuutta. Tässä tutkimuksessa kannattavuuden lukuja analysoidessa päädyttiin jättämään selkeästi trendistä poikkeavat luvut pois. Analysointiin otettiin yritykset, joiden kannattavuus oli välillä -100 % ja 100 %.

Suhteellinen velkaantuneisuus on prosenttiluku, joka ilmaisee oikaistun taseen velkojen prosentuaalisen osuuden yrityksen liikevaihdosta. Toisin sanoen se kertoo, kuinka paljon yritys on velkaa muille suhteessa sen toiminnan laajuuteen. Tässä tutkimuksessa suhteellinen velkaantuneisuus ei välttämättä ole paras mahdollinen, koska tunnusluku on hyvin toimialakohtainen, eikä suhteellista velkaantuneisuutta

ole välttämättä mielekästä vertailla eri toimialojen yritysten välillä. Vaikka suhteellisen velkaantuneisuuden määrä on toimialasidonnainen, ohjearvoina voidaan pitää

alle 40 %	hyvä
40 – 80 %	tydyttävä
yli 80 %	heikko

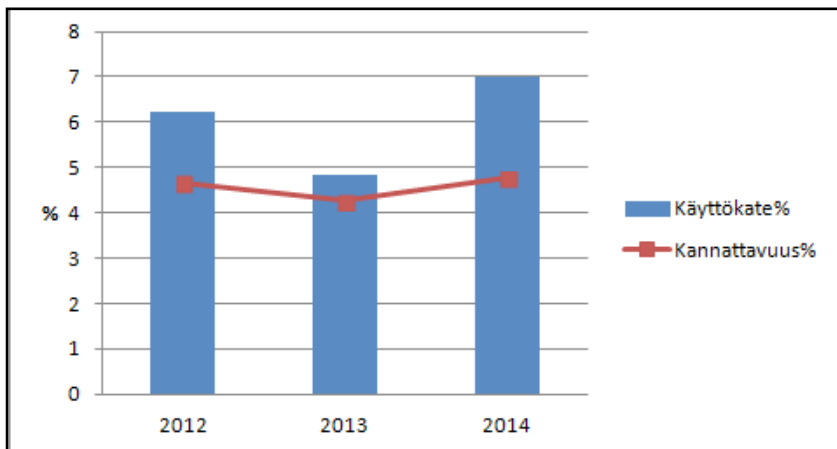
Omavaraisuusaste mittaa yrityksen vakavaraisuutta ja tappion sietokykyä. Se siis ilmaisee yrityksen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäimellä. Tunnusluvun arvo kertoo omalla pääomalla rahoitetun varallisuuden määrän. Tunnusluku lasketaan vertaamalla omaa pääomaa taseen loppusummaan. Tässä tutkimuksessa analysointiin otettiin ne yritykset, joiden omavaraisuusaste oli välillä -100 % ja 100 %.

Omavaraisuusasteen ohjearvot ovat

alle 15 %	heikko
15 % - 25 %	välttävä
25 % - 35 %	tydyttävä
35 % - 50 %	hyvä
50 % ->	erinomainen

Suhteellinen velkaantuneisuus ja omavaraisuus reagoivat siis vastakkaisiin suuntiin. Omavaraisuus paranee kasvaessaan, suhteellinen velkaantuneisuus huononee.

Tikkurilan alueen yritysten (n=375) käyttökate ja kannattavuus pysyivät tutkimusvuosina tasaisen hyvinä.

Kuvio 3.3 Käyttökateen ja kannattavuuden keskiarvot Tikkurilassa 2012 - 2014.

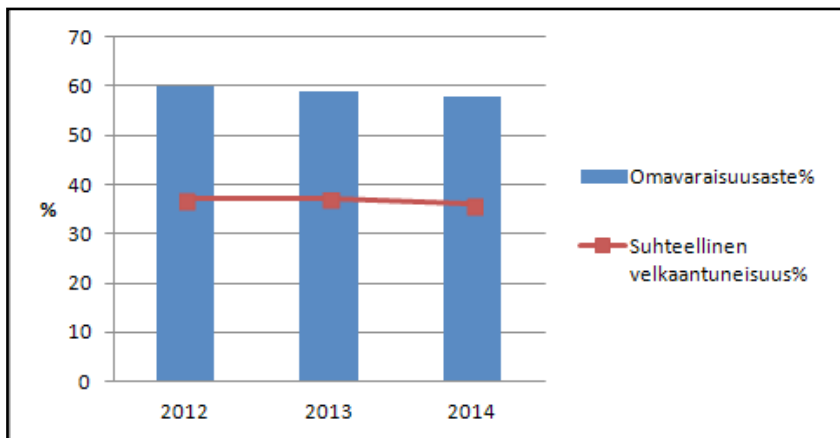
Kuvio 3.3 kuvaa hyvin, miten Tikkurilan alueen yritysten käyttökate ja kannattavuus muuttuivat samoihin suuntiin. Käyttökate nousi alueella kannattavuutta ripeämmin vuonna 2014. Toimialoittain tarkasteltuna selvisi, että keskimääräistä parempi (15–35 %) käyttökate Tikkurilan alueen yrityksissä oli rakennusalan yrityksillä.

Alueen yritysten kannattavuus oli kokonaisuutena vakaata. Vuonna 2013 se laski hie- man, mutta palautui takaisin n. 4,5 % tuntumaan vuonna 2014. Tikkurilan alueella oli hyvin kannattavia yrityksiä (kannattavuus >20 %) vuonna 2012 34, vuonna 2013 30 ja vuonna 2014 29 kappaletta. Kannattavuuden keskiarvojen muutokset (kuvio 3.3) eivät selittyneet siis hyvin kannattavien yritysten määrän muutoksilla, vaan kannatta- vuus parani kautta linjan kaikissa Tikkurilan alueen analysoiduissa yrityksissä.

Yritysten kannattavuus vaihtelee toimialoittain. Suomen Pankin tilaston mukaan vuonna 2014 suomalaisten yritysten keskimääräinen kannattavuus oli 7,5 %, kun se teollisuuden toimialalla oli 4,4 % ja rakentamisessa 3,1 %. Tikkurilan alueen yritysten kannattavuus palvelusektorin osalta olisi siis muuta maata hieman heikompaa, teolli- suudessa ja rakentamisessa taas parempaa.

Yritysten liiketoimintaedellytyksiä lähestytään usein myös rahoituksen näkökul- masta. Omavaraisuusaste ja suhteellinen velkaantuneisuus kertovat, rahoittaako yri- tyst toimintansa omilla varoilla vai ulkopuolisella rahoituksella.

Kuvio 3.4 kuvaa Tikkurilan alueen yritysten velkaantuneisuuden ja omavaraisuuden

Kuvio 3.4 Suhteellisen velkaantuneisuuden ja omavaraisuuden keskiarvot Tikkurilassa 2012 -2014.

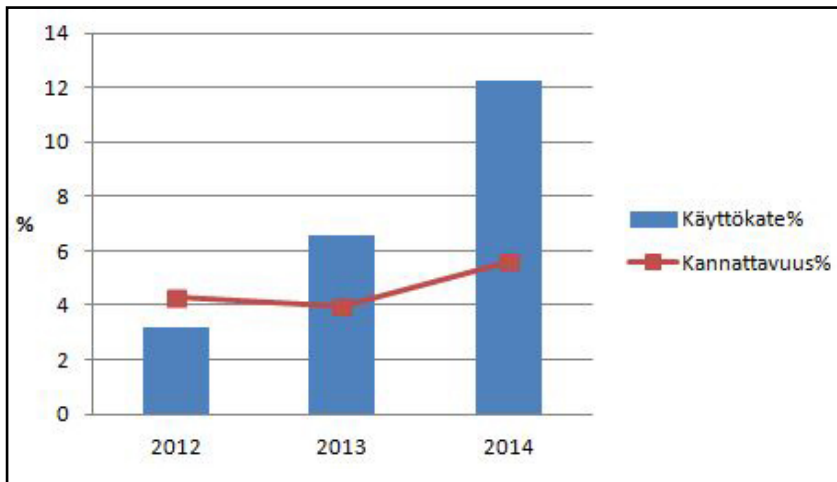
kehitystä vuosina 2012 – 2014. Molemmat tunnusluvut pysyivät hyvin tasaisina. Omavaraisuusaste laski hieman vuonna 2014, mutta pysyi kaikkina tutkimusvuosina hyvänä yli 50 %:ssa. Vastaavasti Tikkurilan alueen suhteellinen velkaantuneisuus pysyi hyvänä alle 40 %.

Tikkurilan alueen yrityksistä omavaraisimpia olivat teknologia-alan tuotteita ja palveluita sekä terveysalan tuotteita ja palveluita myyvät yritykset. Myös tilitoimistot olivat hyvin omavaraisia. Heikompi omavaraisuusaste oli erikoisliikkeillä ja kiinteistö- ja arvopaperimyyntiyrityksillä.

Suhteellinen velkaantuneisuus on tyypillisesti korkea yrityksissä, jotka tekevät paljon investointeja. Tämän tutkimuksen yrityksistä Tikkurilan alueella logistiikka-alan yritykset olivat suhteellisesti muita yrityksiä velkaantuneempia.

3.3 Aviapolis

Aviapoliksen alueen yritysten käyttökate ja kannattavuus paranivat tutkimusvuosina (kuvio 3.5).

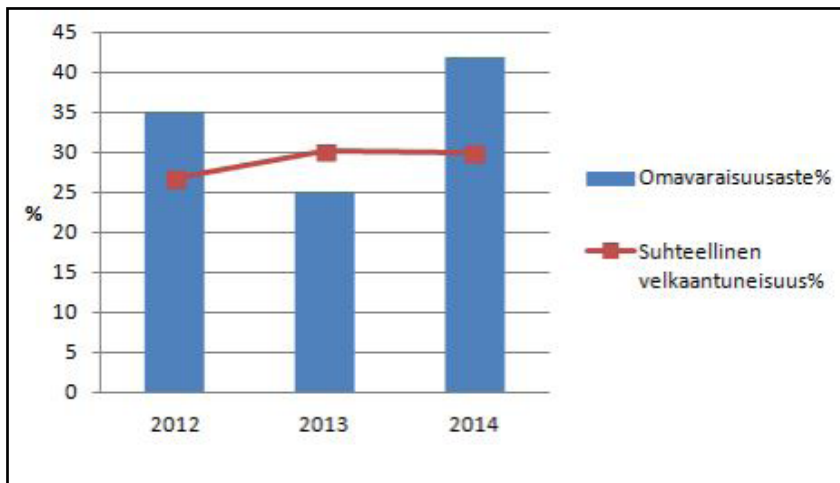
Kuvio 3.5 Käyttökateen ja kannattavuuden keskiarvot Aviapoliksessa 2012 – 2014.

Vuonna 2012 Aviapoliksen alueen yritysten käyttökateen keskiarvo oli 3 %, selvästi Tikkurilaa alempi, ja vuoden 2014 keskiarvo oli 12 %, muita alueita korkeampi. Selvästi muita suuremmat käyttökateprosentit olivat mm. tietotekniikan alan tukkukaupoilla ja konsultointipalveluja tarjoavilla yrityksillä. Lisäksi logistiikka-alan yritysten käyttökateprosentit olivat usein yli 20 prosenttia.

Alueella oli jokaisena vuonna muutamia yleisestä kasutrendistä poikkeavia yrityksiä, joissa käyttökateen kehitys oli negatiivinen. Näiden yritysten välillä ei löytynyt selkeää yhteistä tekijää tai toimialaa. Joukossa oli useampi tukkukauppa. Aviapoliksen alueen yritysten käyttökateen vahvistuminen vuonna 2014 selittyi lukujen perusteella sillä, että useamman alueen yrityksen käyttökate vahvistui tasaisesti. Yksittäisiä suuria muutoksia ei ollut, mutta isompi joukko yrityksistä pääsi korkeaan yli 30 % käyttökatteeseen.

Kuviosta 3.5 selviää, että kannattavuus oli vuonna 2012 Aviapoliksen yrityksissä keskimäärin 4,3 %. Vuonna 2013 Aviapoliksen alueella kannattavuus tippui hieman, mutta nousi 2014 5,6 %:iin. Nousu selittyi Aviapoliksen alueen yrityksissä kautta linjan tapahtuneessa kannattavuuden parantumisessa. Aviapoliksen alueella hyvin kannattavien yritysten määrä kasvoi jokaisena tutkimusvuonna. Vuonna 2012 niitä oli 26, seuraavana vuonna 27 ja vuonna 2014 31 kappaletta.

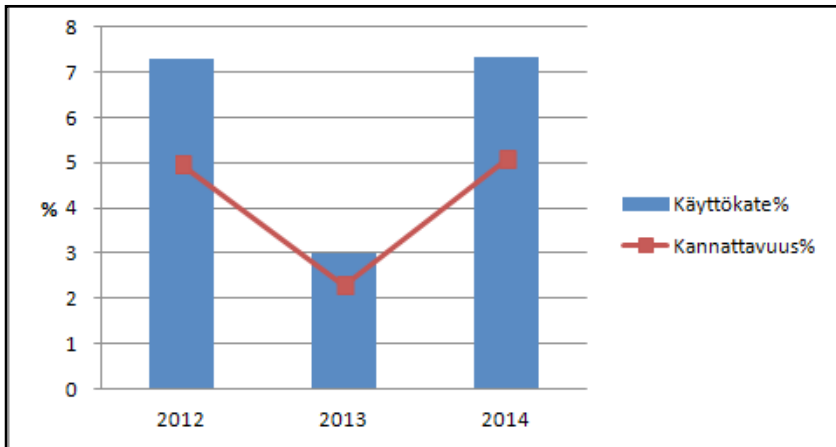
Kuvio 3.6 Omavaraisuusasteen ja suhteellisen velkaantuneisuuden keskiarvot Aviapoliksessa 2012 – 2014.

Kuvio 3.6 kuvaa Aviapoliksen alueen yrityksissä tapahtuneita muutoksia omavaraisuusasteessa ja suhteellisessa velkaantuneisuudessa. Aviapoliksen alueen yritykset rahoittivat toimintaansa omilla varoilla tyydyttävästi tutkimusvuosina 2012 – 2014. Yleisesti katsoen alueella omavaraisimpia olivat lääkäri- ja muita terveyspalveluita ja -tuotteita myyvät yritykset sekä teollisuusalan yritykset. Heikoimmin omavaraisia olivat logistiikka-ala yritykset ja erikoisliikkeet, jotka tarvitsivat enemmän vierasta pääomaa toimintansa pyörittämiseen.

Suhteellinen velkaantuneisuus oli Aviapoliksen yrityksissä tyydyttävällä tasolla. Vertailukohtana on liikevaihto. Koska Aviapoliksen alueen liikevaihto kasvoi vuosina 2012 – 2014 (kuvio 1), alueen yritysten vieraan pääoman osuus on noussut liikevaihtoa nopeammin. Alueen yrityksistä löytyi trendistä erottuvia poikkeuksia. Näistä ei voida erottaa kuitenkaan mitään yksittäistä toimialaa, vaan yritykset olivat muun muassa matkailualalta, rakennusosalta ja palvelualalta.

3.4 Myyrmäki

Myyrmäen yritysten käyttökate ja kannattavuus elivät voimakkaasti tutkimusvuosina 2012 – 2014 (kuvio 3.7).

Kuvio 3.7 Käyttökateen ja kannattavuuden keskiarvot Myyrmäessä 2012 – 2014.

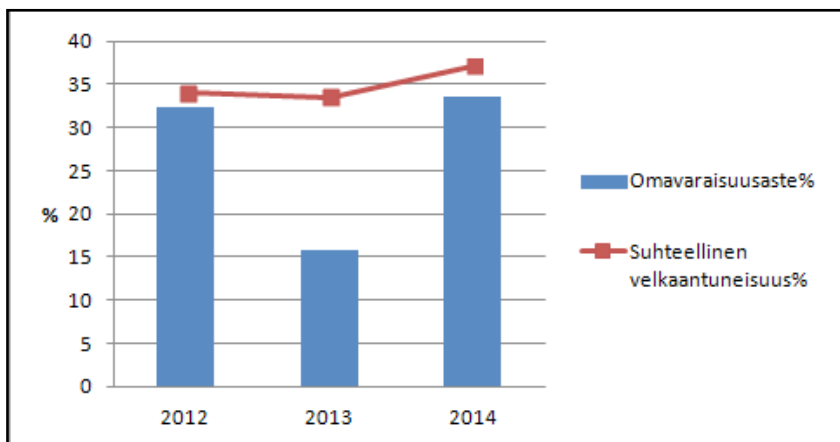
Myyrmäessä oli muihin alueisiin verrattuna vähemmän yrityksiä (n=142), joten muutamien yksittäisten yritysten käyttökateen muutos vaikutti vahvemmin keskiarvoon, kuin muilla alueilla. Tätä korjattiin poistamalla tutkimusaineistosta selkeästi poikkeavat luvut (>-800 %).

Vuonna 2014 Myyrmäen alueella etenkin konsultointialan yritysten käyttökateet olivat muita yrityksiä suurempia. Selvästi muita pienemmille käyttökateprosentteille ei löytynyt yhteistä selittäjää tai toimialaa.

Myyrmäen alueen yritysten kannattavuus oli vuonna 2012 5 % ja laski vuonna 2013 2,3 %:iin. Vuonna 2014 kannattavuus parani takaisin hieman päälle 5 %:iin. Myyrmäen alueella kannattavuuden notkahdus vuonna 2013 näkyi siinä, että alueen yritysten kannattavuus laski kautta linjan useita prosenttiyksiköjä. Toisaalta myös nousu seuraavana vuonna oli ripeää isossa osassa yrityksiä.

Kuten kuviossa 3.8 kuvataan, Myyrmäen yritysten omavaraisuusaste oli vuosina 2012- 2014 tyydyttävä. Omavaraisuusaste pysyi Myyrmäen alueen yrityksissä tasaisena. Tutkimusvuosien aikana parhaiten pärjäsivät hammaslääkäripalveluyritykset ja kone- ja prosessisuunnittelyyritykset. Vähemmän omavaraisia olivat ravintola-alan palveluyritykset.

Myyrmäki poikkesi suhteellisen velkaantuneisuuden perusteella Tikkurilan ja Aviapoliksen alueista. Siinä missä Tikkurilan kokonaiskeskiarvo suhteelliselle velkaantuneisuudelle kolmelle vuodelle oli 28,74 %, Myyrmäessä ainoastaan 24,21%. Tämä voi kertoa siitä minkälaisia yrityksiä on sijoittunut Myyrmäen alueelle. Alueella on paljon kaupan ja palvelualan yrityksiä, jotka palvelevat hyvin paikallisesti. Ilman suuria investointeja velkaantuminen jää matalaksi.

Kuvio 3.8 Omavaraisuusasteen ja suhteellisen velkaantuneisuuden keskiarvot Myyrmäessä 2012 – 2014.

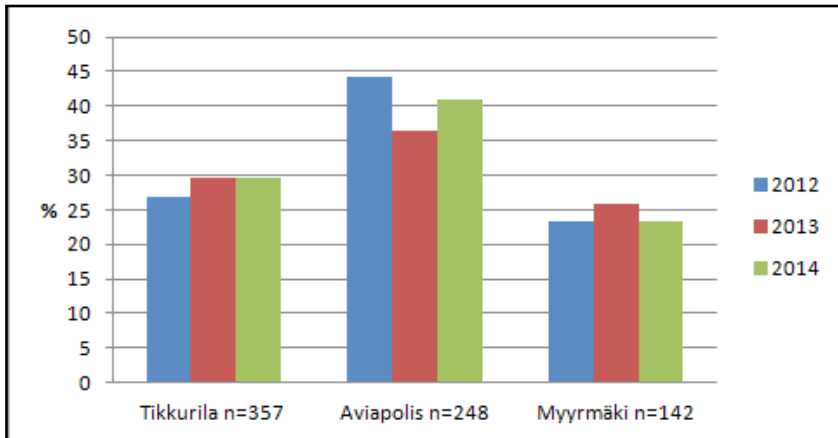
3.5 Yhteenvedo

Huolimatta koko Suomen hyvin heikosta talouskasvusta, tutkittujen vantaalaisten alueiden yritysten liikevaihto keskimääräisesti kasvoi. Hyvä kasvu selittyy joukolla erittäin hyvin liikevaihtoaan kasvattaneita yrityksiä. Vaikka jokaisella alueella oli paljon liikevaihdoltaan laskevia yrityksiä, liikevaihtoaan kasvattavien joukko oli suurempi. Erittäin hyvin liikevaihtoaan kasvattaneet yritykset nostivat alueiden kehityksen hyväksi. Talouden epävarmuus näkyi kuitenkin siinä, että perättäisinä vuosina vain hyvin harva yritys pystyi kasvattamaan liikevaihtoa.

Henkilöstökulujen kehitys suhteessa liikevaihtoon oli alueen yrityksissä tasaista. Vaikka liikevaihdon kasvussa suuriakin eroja eri vuosien välillä, henkilöstökulujen suhde pysyi jokseenkin samana. Tämä tarkoittaa, että yritykset pystyivät reagoimaan henkilöstökuluilla hyvinkin herkästi liikevaihdon muutoksiin.

Työn tuottavuuden muutoksen mittarina käytetään liikevaihdon kehitystä suhteessa henkilöstömäärään. Kun työn tuottavuus kasvaa, sama henkilömäärä saavuttaa suuremman liikevaihdon. Henkilöstökulut suhteessa liikevaihtoon toimii samalla logiikalla. Työn tuottavuuden parantuminen kasvattaa liikevaihtoa, jolloin henkilöstökulujen osuus laskee. Tämän tutkimuksen aineiston perusteella työn tuottavuus ei juuri olisi alueilla muuttunut. Mutta koska sekä henkilöstökulujen että liikevaihdon kehitys reagoivat herkästi talouden muutoksiin, tutkimusaineisto ei anna tarpeeksi viitteitä työn tuottavuuden muutosten analysointiin.

Korkeaa omavaraisuusastetta pidetään hyvänä yritysten vakavaraisuuden mittarina. Toisaalta ulkopuolisen rahoituksen määrä voi kertoa myös yrityksen investointihalukkuudesta sekä siitä, että yrityksen toiminta on ulkopuolisen rahoittajan arvioinnissa vakuuttavaa. Tunnuslukuna suhteellinen velkaantuneisuus vertaa velkoja liikevaihtoon. Tutkituilla alueilla Tikkurilassa ja Myyrmäessä suhteellinen velkaantuneisuus pysyi jokseenkin samoissa lukemissa. Aviapoliksessa sen sijaan tapahtui tutkimusvuosina enemmän muutoksia.

Kuvio 3.9 Suhteellinen velkaantuneisuus keskiarvoina eri alueilla vuosina 2012 - 2014.

Vastakkainen kehitys oli alueiden välillä omavaraisuusasteen kohdalla. Tikkurilassa ja Myyrmäessä omavaraisuusaste oli korkea, Aviapoliksessa matalampi.

Vantaan Elinvoimaohjelmassa yhtenä tavoitteena on korkean lisäarvon eli KIBS-yritysten määrän kasvattaminen Vantaalla. KIBS-yrityksiä ovat tietojenkäsittelypalveluja, tutkimus- ja kehittämistä, lainopillisia ja taloudellisia palveluja, mainos- ja markkinointipalveluja, teknisiä palveluja sekä konsultti- ja henkilöstöpalveluja tarjoavat yritykset. Tutkimusaineiston perusteella KIBS-yrityksissä henkilöstökulujen suhde liikevaihtoon oli korkeinta, kannattavuus tasaisinta ja omavaraisuusaste korkea.

Eri tunnuslukumittareilla haluttiin tarkastella alueen yritysten taloudellista asemaa. Elinvoima tuottaa kilpailukykyä. Tämä näkyy liikevaihdon ja kannattavuuden kasvuna. Sen sijaan kasvuhaluukkuuden näkyminen taloudellisista tunnusluvuista on vaikeampaa. Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo vieraan pääoman suhteesta liikevaihtoon. Koska kasvun ja investointien rahoittaminen tarvitsee pääomaa, korkea suhteellinen velkaantuneisuus voisi kuvata kasvuhaluukkuutta. Tällöin olettamuksena on, että velkaantuminen on ollut yrityksen tietoinen valinta ja rahoittajien hyväksymä. Velkaantuminen voi olla myös pakon sanelemaa ja ulkopuolista rahoitusta otetaan yrityksen toiminnan pyörittämiseen. Suunnitelmallinen velkaantuminen on pitkäjänteistä ja näkyy korkeana velkaantumisasteena usean vuoden ajan. Sen sijaan lyhytaikainen korkea velkaantuneisuus kielii yrityksen maksuvaikeuksista. Suhteellinen velkaantuneisuus voi kuvata yrityksen kasvuhaluukkuutta, jos velkaantuminen pysyy korkeana usean vuoden ajan.

Kari Halme

4 VANTAAN YRITYSTEN ELINVOIMA -KYSELYTUTKIMUS

Yrityksen elinvoima muodostuu monen tekijän yhteisvaikutuksesta. Tämän kyselytutkimuksen aihealueet määriteltiin Vantaan elinvoimaohjelman 2014 - 2016 perusteella. Vantaan kaupungin tunnistettuja vetovoimatekijöitä yritysten kannalta oli logistisen sijainti, asumisen kilpailukykyinen hintataso ja kaavoitusprosessien nopeus sekä kaupungin yritysmyönteisyys. Kaupungin vetovoimatekijöiden nähdään osaltaan voimakkaasti vaikuttavan yritysten elinvoimaan.

Tässä kirjassa raportoidussa tutkimuskokonaisuudessa kyselytutkimuksen roolina oli tuottaa tilastollisesti yleistettävää dataa. Kyselytutkimuksella pyrittiin kartoittamaan:

- Yritysten arviot oman liiketoimintansa kehityksestä
- Elinvoimaa kuvaavien tekijöiden nykytilaa
- Vantaan kaupungin elinvoimaa tukevien toimenpiteiden merkityksen yrityksen toiminnalleen

Kyselylomake laadittiin Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden ja kaupungin yhteistyönä. Tutkimusta varten poimittiin Suomen Asiakastieto Oy:n kokoamasta Voitto+ -rekisteristä kaikki Vantaalle rekisteröidyt yritykset, joiden liikevaihto oli vuonna 2014 vähintään 100 000 €. Rajauksen tavoitteena oli saada otokseen mukaan kaikki vähintään kaksi henkilöä työllistävät yritykset. Otoksesta rajattiin pois asunto-osakeyhtiöt. Tutkimuksen perusjoukoksi muodostui 4355 yritystä, joista tutkimukseen poimittiin systemaattisella otannalla 2660 yritystä. Otokseen tulleille yrityksille postitettiin kyselylomake, jonka ohessa oli valmiiksi maksettu palautuskuori.

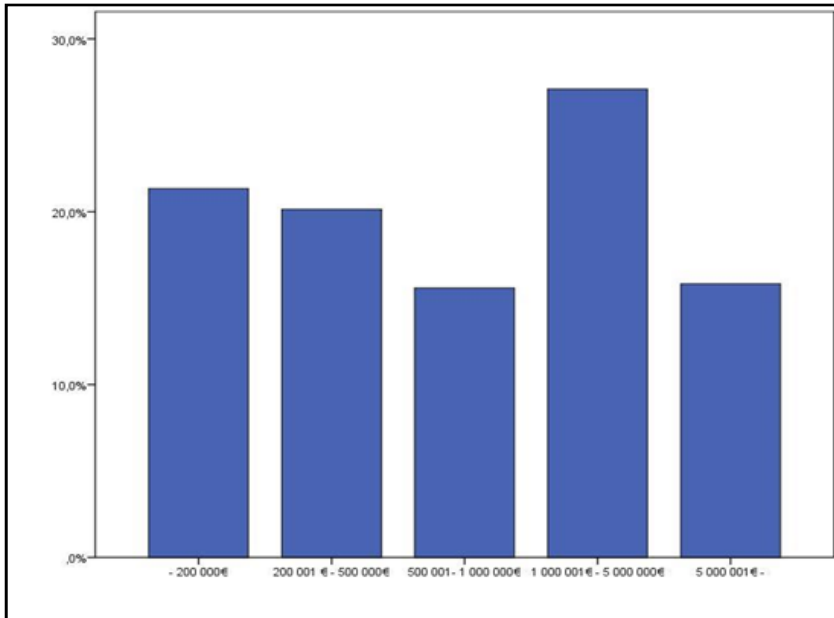
Kyselyt postitettiin 3.3.2016 ja viimeiseksi palautuspäiväksi annettiin 17.3.2016. Tutkimukseen tulivat mukaan vielä 23.3.2016 mennessä Laureaan palautuneet lomakkeet. Kyselylomakkeita palautui ed. päivään mennessä 424. Kyselyn vastausprosentiksi muodostui siten 15,9 %, joka on erittäin korkea yrityksille suunnatuissa kyselytutkimuksissa.

4.1 Taustatiedot

Vastanneet yritykset luokiteltiin kolmen muuttujan, toimialan, liikevaihdon ja henkilöstömäärän osalta, eri ryhmiin, joita käytettiin perusteina, kun tarkasteltiin tutkimuksen eri aihealueita. Tässä kyselylomakkeessa toimialaluokitus on sama, jota Tilastokeskus käyttää. Jatkoanalyysiä varten vähemmän kuin kaksikymmentä vastaajaa saaneet toimialat on yhdistetty Muu toimiala -luokkaan.

TAULUKKO 4.1 VASTANNEIDEN YRITYSTEN TOIMIALAT, N=424.

	Lukumäärä	Prosenttiosuus
Muu toimiala	123	29,0
Teollisuus	35	8,3
Rakentaminen	58	13,7
Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus	88	20,8
Kuljetus ja varastointi	38	9,0
Kiinteistöalan toiminta	20	4,7
Muu palvelutoiminta	62	14,6
Yhteensä	424	100,00

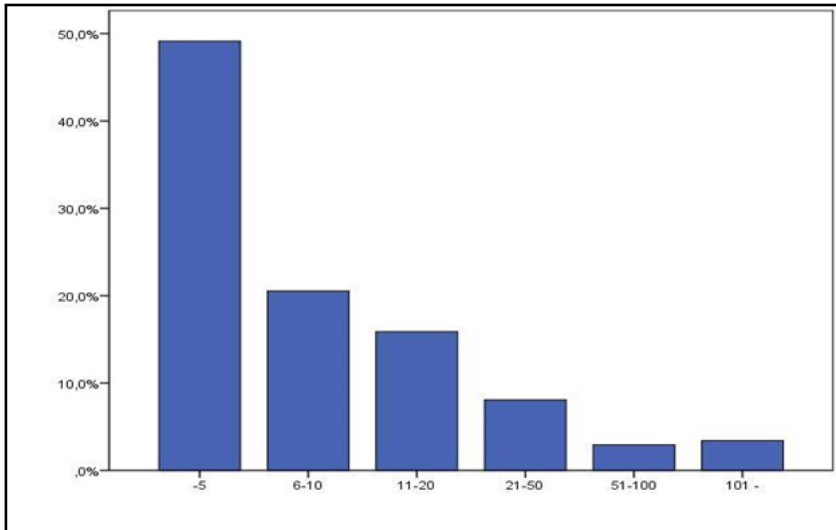

Kuvio 4.1 Vastanneiden yritysten prosenttiosuudet liikevaihtoluokittain.

Kuviossa 4.1 on esitelty tutkimukseen vastanneiden yritysten prosenttiosuudet liikevaihtoluokittain. Vastanneiden yritysten liikevaihto vaihteli 106 000€ ja 173 609 000€ välillä, keskiarvoliikevaihto oli 4 407 639€ ja mediaani 920 000€. Mielekkään analyysin takaamiseksi yritykset luokiteltiin liikevaihdon määrän perusteella viiteen luokkaan, joita käytettiin tulosten tarkastelun perusteena.

Henkilöstön määrän suhteen meneteltiin samoin, yritykset jaoteltiin kuuteen luokkaan. Henkilökunnan määrän alin lukumäärä oli 1, joita vastaajista oli 45 yritystä. Tältä osin otannan tavoitteeksi asetettu vähintään kaksi henkilöä työllistävät yritykset ei toteutunut. Suurimman kyselyyn vastanneen yrityksen henkilöstömäärä oli 890. Henkilöstömäärän keskiarvo oli 18,4 ja mediaani 6. Liikevaihdon kokoluokkia ja henkilöstön määrän kokoluokkia käytetään jatkossa tutkimuskysymysten selittävinä muuttujina.

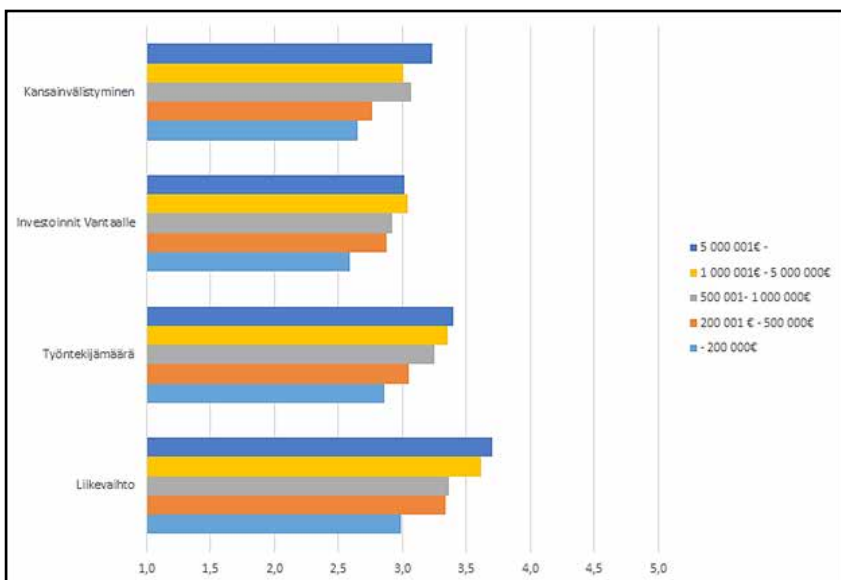

Kuvio 4.2 Vastanneiden yritysten kokoluokat henkilöstön määrän mukaan n=424.

4.2 Tulevaisuuden näkymät

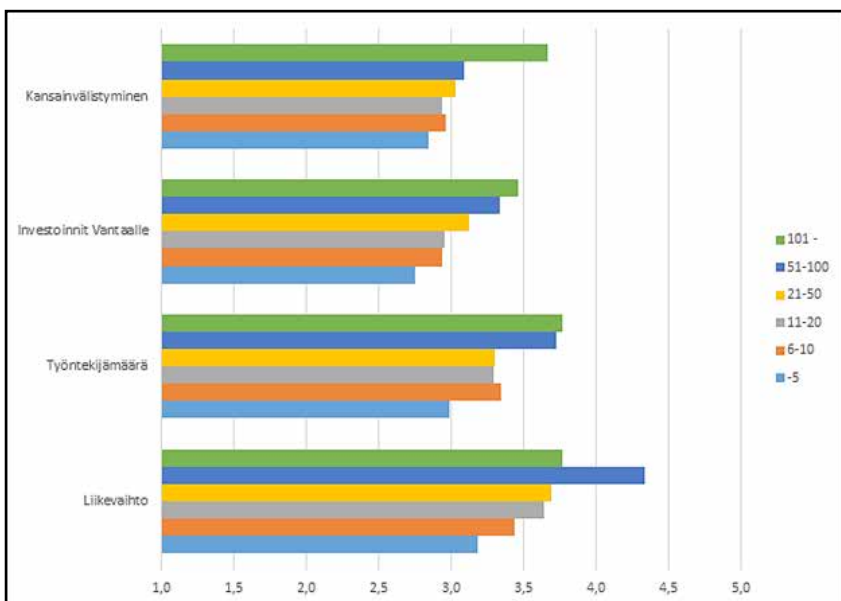
Tulevaisuuden näkymiä kartoitettiin kyselyssä neljällä ulottuvuudella. Kansainvälistymisen, Vantaalle suuntautuvien investointien, työntekijämäärän ja liikevaihdon osalta vastaajia pyydettiin arvioimaan kunkin ulottuvuuden kehitystä kahden vuoden tähtäimellä. Kansainvälistyminen on osa yksi yritysten elinvoiman osatekijä. Toimiessaan kansainvälisillä tuotannontekijä- ja asiakasmarkkinoilla yritykselle avautuvat laajemmat mahdollisuudet tyydyttää laajempien markkinoiden kysyntää. Toisaalta yritykset kykenevät hankkimaan tuotannontekijänsä laajemmasta tiukemmin kilpaillusta markkinasta. Vantaalle suuntautuvat investoinnit ovat luonnollisesti tärkeitä kaupungin näkökulmasta mm. maankäytön suunnittelun kannalta, mutta ne indikoivat myös elinkeinopolitiikan onnistumista. Arviot työntekijämäärän ja liikevaihdon kehittymisestä kahden vuoden aikajänteellä ovat konkreettisia koetun elinvoiman mittareita, niiden arvioimiseen ei liity yhtä paljon epävarmuutta kuin kansainvälistymiseen tai investointeihin.

Vastaus annettiin 5 portaisella asteikolla, jossa arvo 1 tarkoitti supistumista ja 5 kasvamista. Vastaukset käyttäytyivät melko lineaarisesti suhteessa yrityksen liikevaihtoon. Mitä suurempi yrityksen liikevaihto on sitä positiivisemmat odotukset niillä on elinvoiman eri komponenttien suhteen.

Kuvio 4.3 Tulevaisuuden näkymät liikevaihtoluokan mukaan

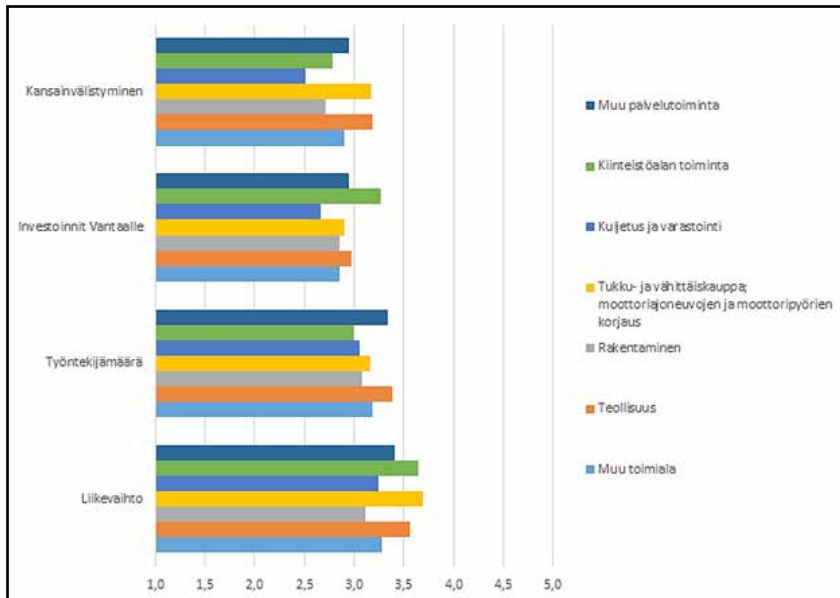
Kun elinvoiman eri komponenttien tulevaisuuden odotuksia tarkasteltiin henkilöstömäärän perusteella, tulokset eivät olleet yhtä lineaarisia. Aiemman tutkimuksen mukaisesti odotukset liiketoiminnan kansainvälistymisestä ovat vahvimmat henkilöstömäärältään yli 100 työntekijän yrityksissä. Liiketoiminnan kansainvälistyminen on usein resurssija vaativa kehityssuunta, jossa aikajänne on pidempi verrattuna kotimaan liiketoimintaan, minkä vuoksi on loogista, että henkilöstömäärältään isoimmat yritykset näkevät sen vahvemmin osana tulevaisuutta.

Kuvio 4.4 Tulevaisuuden näkymät henkilöstömäärän mukaan.

Henkilöstömäärältään 51 - 100 työntekijän yritykset puolestaan odottivat vahvasti liikevaihtonsa kasvavan seuraavan kahden vuoden aikana. Tähän henkilöstön kokoluokkaan kuului 13 vastannutta yritystä. Työntekijämäärän kasvuun yli 50 henkeä työllistävät yritykset luottivat pienempiä enemmän. Samoin nämä yritykset näkivät investointien Vantaalle kasvavan seuraavan kahden vuoden aikana.

Tulevaisuuden näkymiä tarkasteltiin myös suhteessa yrityksen toimialaan. Liikevaihdon osalta teollisuus, tukku- ja vähittäiskauppa ja kiinteistöalan toiminta odottivat liikevaihdon kasvavan seuraavan kahden vuoden aikana. Teollisuus ja muu palvelutoiminta toimialat näkivät työntekijämäärän kasvavan kahden seuraavan vuoden aikana muita toimialoja selkeämmin. Odotetusti kiinteistöalan yritykset aikovat selvästi muita toimialoja enemmän investoida Vantaalle. Kansainvälistymisen suhteen teollisuus sekä tukku- ja vähittäiskauppa odottavat liiketoiminnan kansainvälistyvän muita toimialoja vahvemmin.

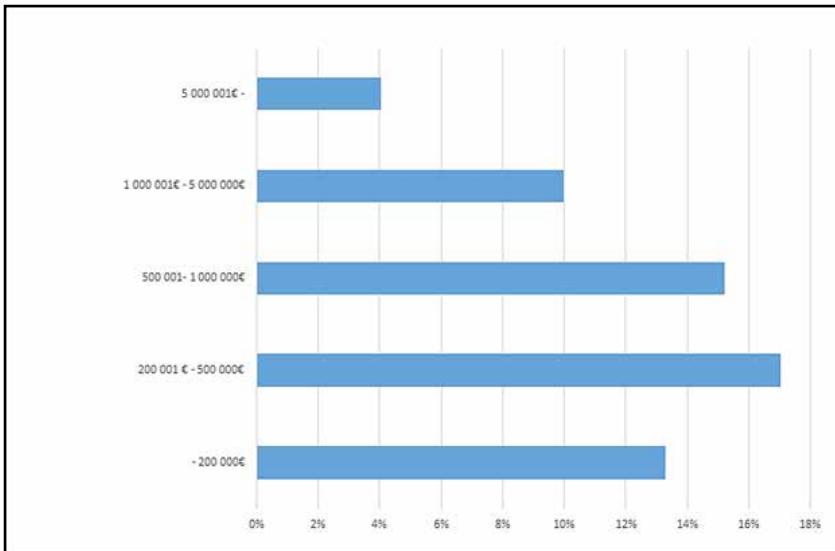

Kuvio 4.5 Tulevaisuuden näkymät toimialan mukaan.

Teollisuusyritysten osalta tulos poikkeaa Vantaalla julkisuudessa toistettua näkemystä, jonka mukaan palvelut työllistävät voimakkaimmin suomalaisia tulevaisuudessa (Nieminen: Alueelliset kehitysnäkymät kevät 2016). Tätä voidaan pitää myönteisenä tuloksena suhteessa Vantaan elinvoimaohjelmaan 2014-2016, jossa tavoitteeksi on asetettu tuotannollisten työpaikkojen määrän nostaminen.

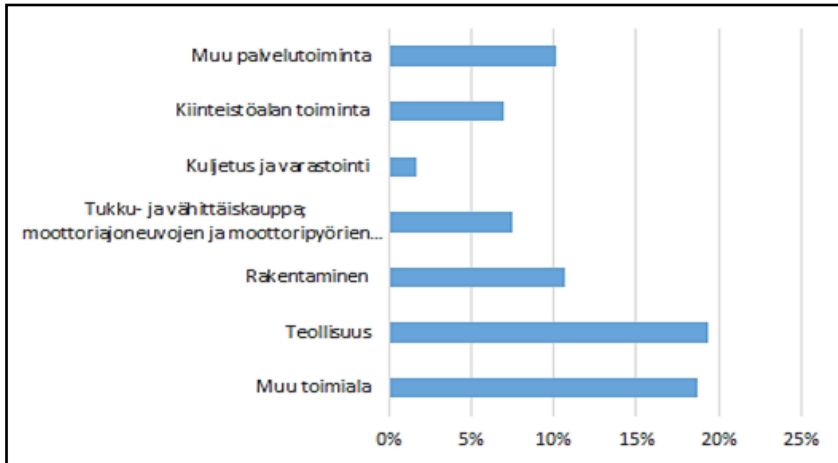
4.3 Tuotekehityshenkilöstö ja kansainvälistyminen

Henkilöstö on yritysten tärkein voimavara, joka viime kädessä mahdollistaa liiketoiminnan kehittymisen. Kansainvälisten ja kotimaisten lähteiden mukaan tuotekehityksessä työskentelevien henkilöiden määrä voisi indikoida yrityksen elinvoimaisuutta. Tämän kyselyn vastausten perusteella keskimäärin 12,1% yritysten henkilöstöstä työskentelee tuotekehitystehtävissä. Kun tk-henkilöstön määrää tarkastellaan suhteessa yrityksen liikevaihtoon, pienissä yrityksissä on suhteellisesti enemmän työvoimaa tuotekehitystehtävissä.

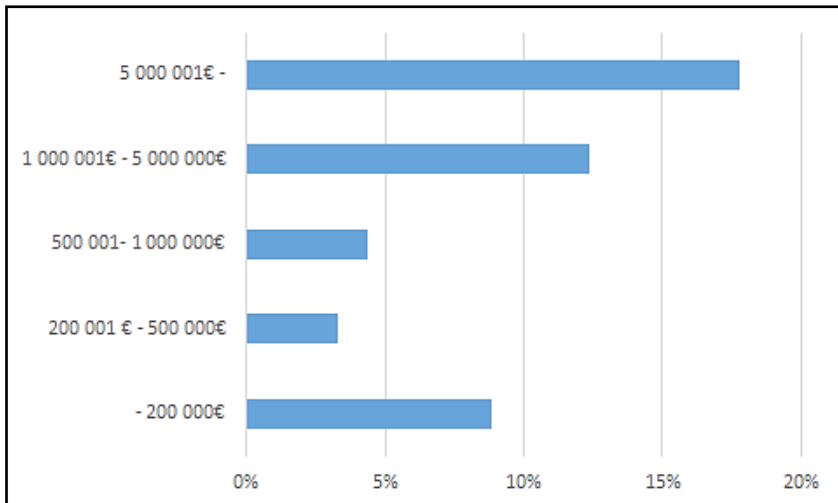
Kuvio 4.6 Tuotekehityksessä työskentelevien henkilöiden osuus liikevaihdon mukaan.

Kun tarkastelun näkökulmana käytetään toimialaa, niin ennako-oletusten mukaisesti suhteellisesti eniten tuotekehityshenkilökuntaa työskentelee teollisuusyrityksissä. Vähiten tuotekehityksessä henkilökuntaa työskentelee puolestaan kuljetus- ja varastointialan yrityksissä.

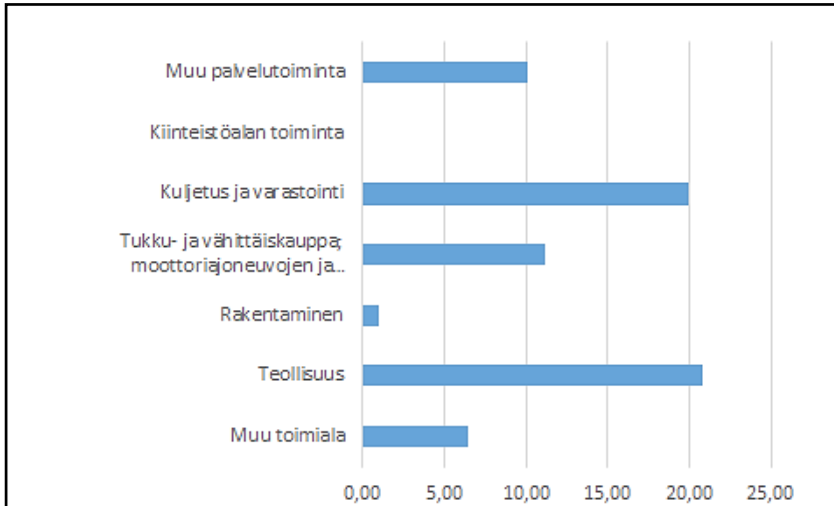
Kuvio 4.7 Tuotekehityksessä työskentelevien henkilöiden osuus toimialan mukaan.

Yritysten kansainvälisyyttä selvitettiin kyselytutkimuksessa viennin osuudella liikevaihdosta ja yrityksessä käytetyillä kielillä. Vastanneiden yritysten liikevaihdosta keskimäärin 9,5 % tulee viennistä. Kokonaiskustannuksista keskimäärin 19,2 % muodostuu yritysten suoraan ulkomailta tuoduista raaka-aineista, koneista ja muista tuotannontekijöistä. Kun tarkastellaan viennin osuutta liikevaihdosta suhteessa liikevaihtoon, syntyy kaksijakoinen kuva. Sekä liikevaihdoltaan aivan pienillä yrityksillä (liikevaihto alle 200 000 €) että isommilla (liikevaihto vähintään 1 000 000 €) viennin osuus liikevaihdosta on selvästi suurempi kuin liikevaihdon sijoituessa välille 200 001 € - 1 000 000 €.

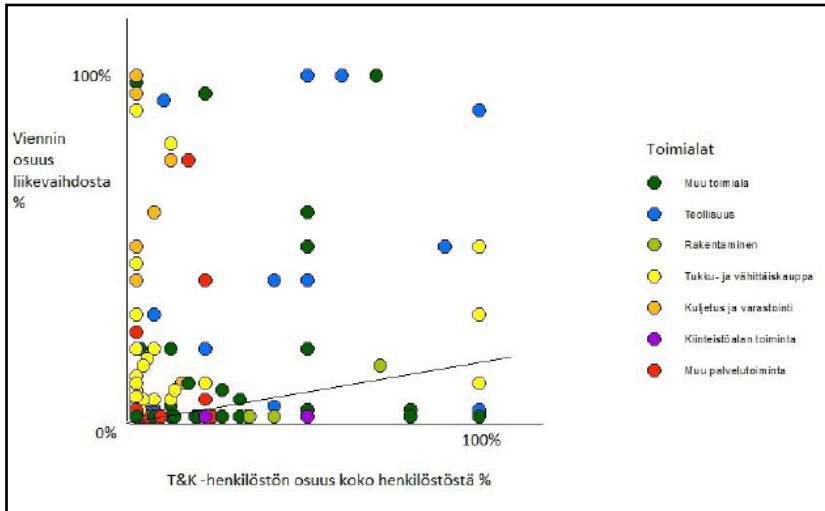
Kuvio 4.8 Viennin keskimääräinen osuus liikevaihdosta kokoluokan mukaan.

Toimialoittain tarkasteltuna vientiä hallitsevat kuljetus- ja varastointiyrietykset sekä teollisuus, molempien liikevaihdosta n. 20 % tulee viennistä. Ymmärrettävästi kiinteistöalan kohdalla viennin osuus liikevaihdosta on kyselyyn osallistuneilla yrityksillä on nolla.

Kuvio 4.9 Viennin osuus liikevaihdosta toimialoittain

Tuotekehitystehtävissä työskentelevien osuutta henkilökunnasta ja viennin osuutta liikevaihdosta tarkasteltiin ristikkäin ja regressioanalyysin avulla pyrittiin selvittämään niiden keskinäistä riippuvuutta. Regressioanalyysissä viennin osuus liikevaihdosta oli selitettävä muuttuja ja tk-henkilöstön osuus selittävä muuttuja. Kuviossa 3.10 em. muuttujien lisäksi esille tuodaan vastanneiden yritysten toimialat. Korrelaatioanalyysi antaa tulokseksi 0,161 eli viennin ja t&k-henkilöstön määrä korreloivat lievästi positiivisesti keskenään, tulos on toki tilastollisesti merkitsevä ($p = 0,03$). Regressiomallin mukaan 1 %:prosentin lisäys t&k-henkilöstöön lisää viennin osuutta liikevaihdosta 0,14 %. Kuvassa 3.10 suoran kulmakerroin on ko. regressiomallin mukainen.

Kuvio 4.10 Viennin ja tutkimus- ja kehityshenkilöstön määrän yhteisvaihtelu.

Kuten edellä olevasta kuvasta selviää viennin määrän riippuvuus tutkimus- ja kehitystehtävissä työskentelevien määrästä ei tule selkeästi esille. Toimialat selittävät jonkin verran kuvion ääriilaitoihin tässä tarkastelussa sijoittuvia yrityksiä. On loogista, että tukkukaupan ja kuljetuksen toimialoilla on yrityksiä, joissa ei lainkaan tutkimus- ja kehityshenkilöstä, mutta viennin osuus niiden liikevaihdosta on merkittävä, jopa hallitseva. Teollisuus käyttäytyy alaryhmänä tässä tutkimuksessa teorian mukaisesti, se investoi tutkimuksen ja kehittämiseen, minkä ansiosta vienti muodostaa useilla teollisuusyrityksillä merkittävän osan liikevaihdosta. Myös kiinteistö- ja rakennusalan yritysten sijainti koordinaatistossa vaikuttaisi noudattelevan toimialan lainalaisuuksia. Vaikka osa niiden henkilöstöstä työskentelee tutkimuksen ja kehittämisen parissa, niillä ei ole vientiä.

Tutkimuksen otantakehikkoon eivät kuuluneet liikevaihdoltaan alle 100 000 €:n yritykset, mikä rajaa aivan start-up-vaiheessa olevat korkean teknologian yritykset, joiden liikevaihto realisoituu vuosien työn jälkeen.

4.4 Infrastrukturi-investointien koettu hyödyllisyys

Vantaalle on viime vuosina valmistunut suuria infrastruktuurihankkeita. Kehä III on Suomen toiseksi vilkkain tieliikenneväylä, sen ja Hämeenlinnan väylän risteyskohdassa toteutettu mittava liittymäremontti on ollut Vantaa kaupungin mittavimpia investointeja. Kehärata tuo Helsinki-Vantaan lentokentälle kauan kaivatun junayhteyden Helsingin keskustaan ja parantaa lentoyhteyksien saavutettavuutta koko Suomessa. Lisäksi lentokentän laajennushanke on käynnissä. Aviapoliksen tavoitteena on olla vetovoimainen tietointensiivisten työpaikkojen keskittymä lentokentän läheisyydessä. Yksi kehäradan pysäkeistä sijaitsee Aviapoliksessa. Tikkurilan aseman ensimmäinen vaihe avautui tammikuussa 2015. Tikkurilan asemasta rakennetaan

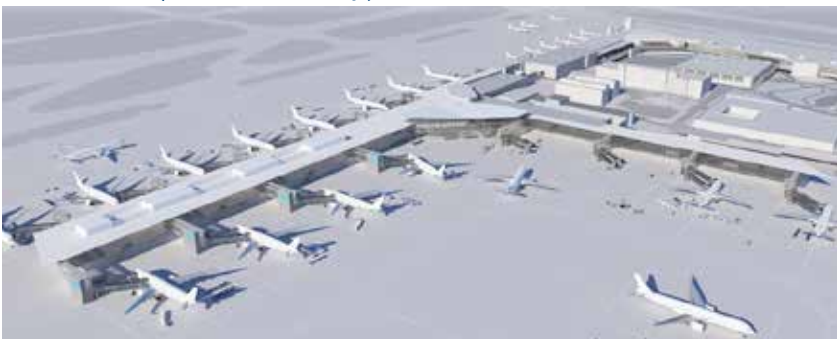
matkakeskusta, joka tulee palvelemaan päivittäisen työmatka pendelöinnin lisäksi kotimaan ja ulkomaanmatkailua. Kivistössä pidettiin kesällä 2015 Asuntomessut, joka on oikeastaan vain keskeinen viestinnällinen osa koko alueen kehittämistä. Kivistöön rakentuu lähes kokonaan uusi Vantaan kaupunginosa, jossa tulee lopulta olemaan asuntoja ja palveluita n. 30 000 vantaalaiselle.

Kuva 1 Kehä III (Lähde: www.vantaa.fi)

Kuva 2 Kehärata (Lähde: www.vantaa.fi)

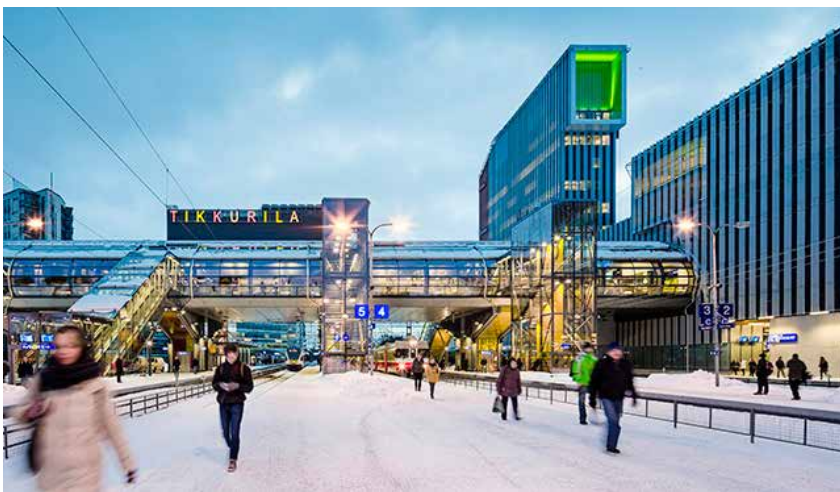
Kuva 3 Lentokentän laajennus (Lähde: www.lennalomalle.com)

Kuva 4 Aviapolis (Lähde: www.vantaa.fi)

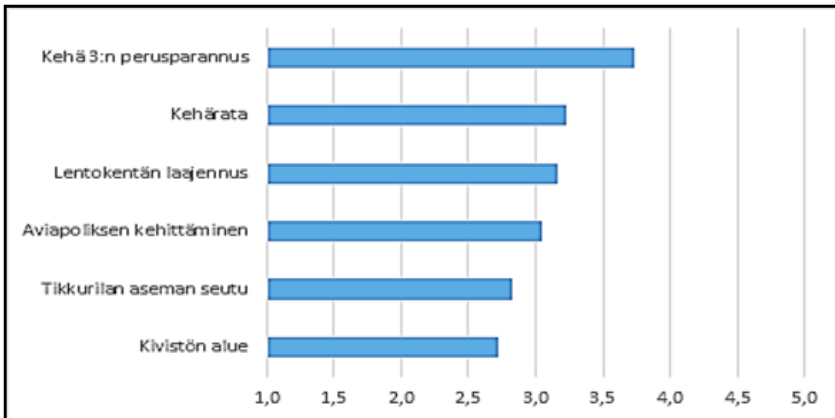
Vantaan infrastruktuurihankkeet kuvaavat sitä kirjoa, jolla kaupunki osallistuu yritysten toimintaedellytysten kehittämiseen. Kehä III:n perusparannus edistää kuljetusten sujuvuutta. Kehäradan ansiosta turismiliiketoiminnan ja kansainvälisen yhteistyön edellytykset paranevat. Lentokentän laajennus liittää Suomen kansantalouden yhä tiiviimmin osaksi maailmantaloutta. Aviapolis pyrkii vastaamaan nykyaikaisen työelämän tarpeisiin tarjoamalla tietointensiivisille yrityksen toimintaympäristön, joka kokoaa niille elintärkeää osaamismassaa. Tikkurilan asema vahvistaa yritysten toimintaedellytyksiä henkilöliikenteen solmukohtana mahdollistaen työntekijöiden sujuvan liikkumisen työpaikoille. Kivistön alueen perustaminen ja rakentaminen pyrkii osaltaan vastaamaan pääkaupunkiseutua vaivaavaan kohtaanto-ongelmaan, jossa työpaikkojen ylitarjonta ei kohtaa asuntojen alitarjontaa. Kyselyssä selvitettiin näiden suurten investointien hyödyllisyyttä yritysten näkökulmasta asteikolla 1-5, jossa 1 oli erittäin hyödytön ja 5 erittäin hyödyllinen.

Kuva 5 Tikkurilan asema (Lähde: www.dixi.fi)

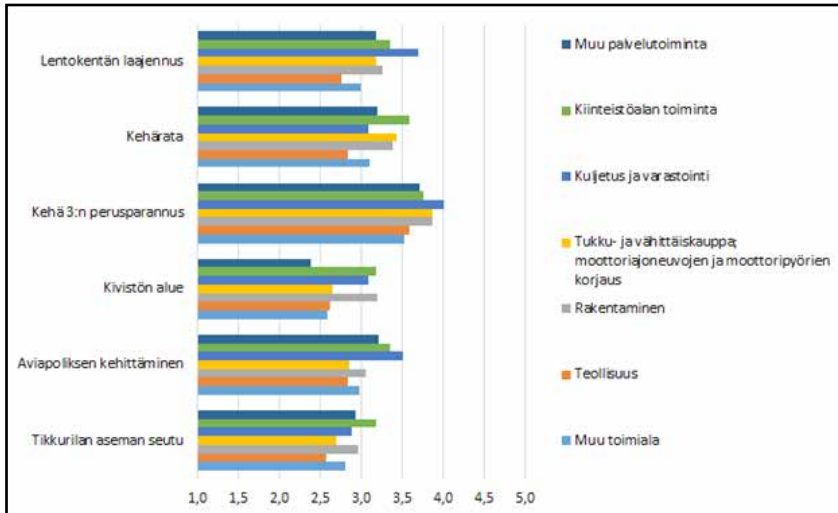
Kuva 6 Kivistön alue (Lähde: www.vantaankivisto.fi)

Kuvio 4.11 Yritysten näkemykset uusien infrastrukturihankkeiden hyödyllisyydestä.

Kehä 3:n parannus on yritysten käsitysten mukaan selkeästi hyödyllisin niiden liiketoiminnan kannalta. Kehä 3:n parannus on toisaalta ollut esitetyistä kohteista pisimpään käytössä. Kehäradasta hyötty kuvion 26 mukaan yritykset saman profiilin mukaan, kuin kehä 3:n parannuksestakin, hieman matalammalla tasolla vain. On oletettavaa, että kehäradan hyödyllisyys näyttäytyy samansuuntaisena, kun se on ollut pidempään käytössä.

Kun investointien hyödyllisyyttä tarkastellaan liikevaihdon suuruuden perusteella, jo aiemmin tämän tutkimuksen tuloksissa esiintynyt tendenssi toistuu. Mitä suurempi yritys, sitä positiivisemmat käsitykset sillä on liiketoimintaympäristön edellytyksistä. Suuremmat yritykset kokivat lähes kaikki infrahankkeet positiivisemmin kuin pienemmät yritykset. Tikkurilan aseman seudun kehittämisen hyödyllisyydestä yritykset ovat koosta riippumatta hyvinkin samaa mieltä. Kuten seuraavassa kappaleessa raportoidun haastattelututkimuksen tuloksista selvisi, Tikkurilan asemanseudun kehittämisen vaikutus näkyy alueen yritysten muita positiivisempina tulevaisuudenodotuksina.

Kuvio 4.12 Infrastrukturihankkeiden hyödyllisyys toimialan mukaan tarkasteltuna.

Luonnollisesti kuljetus- ja varastointialan yritykset kokivat investoinneista hyödyllisimpinä Kehä 3:n perusparannuksen. Se ainoa infrastrukturihanke, joka edes yhdellä toimialalla ylittää keskiarvoon neljä. Toisaalta kiinteistöalan yritykset kokivat hyötynsä eniten kehärataan ja asumiseen liittyvistä investoinneista.

4.5 Yhteenveto

Yritysten arvioita toiminnastaan leimaa varovaisuus. Vaikka liikevaihdon kasvuun ja työllistämisen vahvistumiseen on luottamusta, vastaukset olivat jossain määrin riskitöitä. Investointien kasvuun ja liiketoiminnan kansainvälistymiseen ei luoteta. Ainakin teoreettisesta näkökulmasta on vaikea nähdä, että liikevaihdon kasvua saavutetaan ilman investointeja tuotekehitykseen tai uusien markkinoiden avaamiseen.

Vantaalla sijaitsevien yritysten vienti noudattelee yleistä tilannetta, jossa vienti keskittyy suurimpiin yrityksiin, sillä poikkeuksella että liikevaihdoltaan aivan pienimmissä yrityksissä viennin osuus on suurempi kuin liikevaihdoltaan kokoluokkaan 200 000 € - 1 000 000 € kuuluvilla yrityksillä. Liiketoiminnan kansainvälistyminen näkyy eri kielten käytössä, liki 80%:ssa yrityksissä käytetään englantia, 11 %:ssa puolestaan venäjää.

Vantaan alueella toteutetut liikenneinfrastrukturihankkeet ovat olleet suuria ja vaatineet isoja investointeja, kyselyn tulokset osoittavat että niiden hyödyllisyys yritysten näkökulmasta vaihteli. Kehä 3:n perusparannus koettiin selkeästi hyödyllisimmäksi, samoin kehäradan rakentaminen. Toimialoista kuljetus ja varastointi sekä kiinteistöala näkivät näiden investointien tukevan omaa liiketoimintaa eniten. Pääsääntöisesti mitä suurempi yritys oli liikevaihdoltaan, sitä hyödyllisempänä liikenteeseen kohdistuneet infrastrukturihankkeet koettiin.

Kyselytutkimuksen otokseen tuli yli 50 %:a kohdepopulaatioon kuuluvista yrityksistä, minkä ansiosta kyselyyn vastaavat yritykset edustavat hyvin koko kaikkia vantaalaisia yrityksiä. Kaksi tekijää haittaa suoraviivaisten tulkintojen tekemistä kyselyn tulosten perusteella: 1. Kaikkien merkittävät työllistäjät eivät tulleet otokseen mukaan, koska niiden päätoimipaikka ei ole Vantaalla. Esimerkiksi Vantaan yksi Top10-työllistäjistä HKScan Oyj:n päätoimipaikka on Turku. 2. Suhteessa taloudelliseen merkitykseen otos vääristyy väistämättä, koska yritysten koko on muuttujana hyvin vinoutunut. Pieniä yrityksiä tulee otokseen paljon ja kyselyyn myös vastaajien joukossa pienten yritysten määrä on suuri. Yksittäisiä päätöksiä, joilla on yrityksen työntekijöiden ja koko Vantaan kaupungin kannalta merkittäviä vaikutuksia, tehdään puolestaan harvalukuisissa suurissa yrityksissä.

Jotta tämän kaltaisen tutkimuksen analyysiä voidaan jatkossa syventää, pitää aineistoa kerätä joko poikittaismuodossa muista kaupungeista ja kunnista tai pitkittäisaineistona Vantaalta. Infrastruktuurihankkeiden hyödyllisyys yritysten näkökulmasta säilyy edelleenkin haasteellisena, ne vaihtuvat ajan mukaan ja niiden kannattavuuden laskenta kaupungin näkökulmasta on vaikeaa. Kyselytutkimuksen tulokset heijastavat ennen kaikkea sitä sentimenttiä, jota Vantaa kaupungin infrastruktuurihankkeet herättävät. Tunnuslukuanalyysin kokonaistulokset puolestaan heijastavat jossain määrin sitä miten infrastruktuurihankkeet realisoituvat vantaalaisten yritysten tuloksenteokkyknä.

Marilla Kortesalmi

5 TYÖLLISTÄÄKÖ - KANNATTAAKO TOIMINTA? YRITYSTEN NÄKEMYKSIÄ TOIMINNASTAAN JA TULEVAISUUDESTA

“Ensimmäisen vuoden aikana ollaan työllistetty lisää henkilökuntaa ja kannattavuus ollut toivottua. Kasvua koko vuosi. Tavoitteena työllistää lisää henkilökuntaa ja kehittyä koko ajan. Toivottavasti vielä viidenkin vuoden päästä kasvua, vaikkakin tasaisempaa.” Yrittäjä, Dixi, Tikkurila

Tutkimuskokonaisuuteen haluttiin saada yritysten näkemys oman toimintansa nykytilasta ja tulevaisuudesta. Oman toiminnan kannattavuuden arvioiminen nopeassa haastattelutilanteessa todettiin haasteelliseksi. Tämän vuoksi asiaa pyrittiin helpottamaan visualisoimalla kannattavuus ja työllistäminen nelikenttään. Yritys sijoitti itsensä koordinaateilla, joissa vaaka-akseli kuvasi työllistämistä ja pystyakseli kannattavuutta. Opiskelijat rikastivat kuviota selittävillä ja tulkintaa avaavilla kommentteilla.

Nelikentän pisteet numeroitiin -9 ja +9 välille. Analyysitasoina käytettiin koko kaupunkia, yksittäisiä kaupunginosia sekä kaupunginosan alueita. Analyysivaiheessa yritysten vapaamuotoiset kommentit jaettiin teemoihin, joita kuvattiin parin sanan tägeillä. Sanatägit ajettiin sanapilviohjelmaan. Sanapilviohjelmaa on tarjolla runsaasti, mutta niiden toimintaperiaatteet poikkeavat toisistaan. Valittu ohjelma, Wordle, hyväksyi ääkköset mutta kahden sanan kokonaisuudet piti erottaa toisistaan väliviivalla. Sanapilvessä mainintojen määrä kuvastui eri suuruisena tekstinä.

Haastattelu ja nelikentän yhdistäminen oli onnistunut ratkaisu kartoittaa yritysten käsitystä tulevaisuudesta. Viiden vuoden päähän näkeminen ja tilanteen arvioiminen helpottuivat, kun muuttajat rajattiin kahteen tekijään. Haastattelukommenteissa kuvattiin syitä ja avattiin nelikenttäarvioinnin taustoja. Esimerkiksi työvoiman lisäämisen arvioita perusteltiin monin eri tavoin. Yritykset nostivat esiin muun muassa matkustuksen lisääntymisen, kauppojen aukioloaikojen vapautumisen ja muotitietoisten kuluttajien määrän kasvun. Alueet erosivat sekä kommenttien että nelikenttä-analyysin perusteella. Yhteistä oli, että vastausten keskiarvojen perusteella yritysten arviot tulevaisuudestaan olivat positiivisia sekä kannattavuuden että työllistävyyden suhteen.

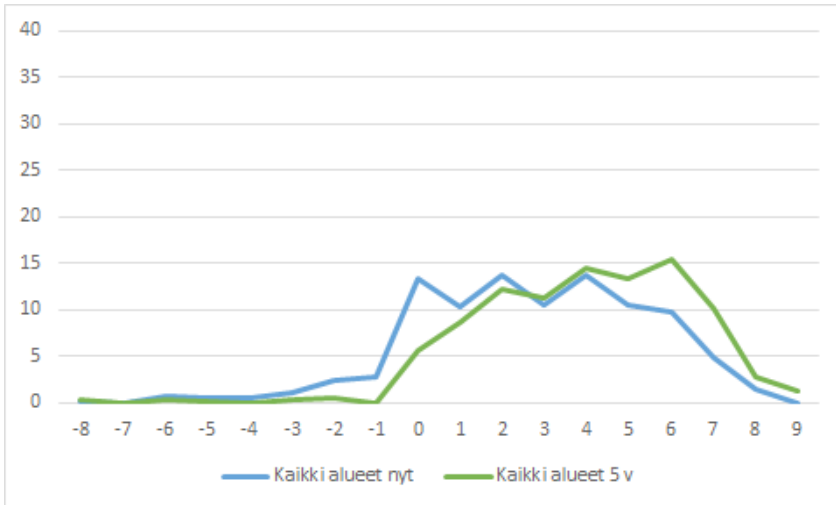
5.1 Koko Vantaan tulokset

Haastattelua varten kontaktoitiin yhteensä 677 yritystä, joista haastatteluun vastasi 522. Vastausprosentti oli 77 %. Haastattelut tehtiin Vantaalla kolmella alueella, Tikkurilassa, Aviapoliksessa ja Myyrmäessä. Taulukkoon 5.1 on koottu haastateltujen yritysten määrät ja vastausprosentit alueittain. Taulukosta löytyy myös vastausten määrät kullekin muuttujalle. Verrattaessa vastausten määriä eri kysymyksiin voidaan päätellä, että osalla Myyrmäen alueen yrityksistä tämänhetkisen tilanteen arviointi on ollut vaikeaa. Tämän hetkiseen kannattavuuteen liittyvään kysymykseen on jättänyt vastaamatta lähes 9 prosenttia alueen yrityksistä. Tikkurilan alueella haastavinta on ollut arvioida kannattavuutta tulevaisuudessa, yli viisi prosenttia alueen yrityksistä on jättänyt tämän arvioimatta.

TAULUKKO 5.1 HAASTATTELUUN VASTANNEIDEN MÄÄRÄT JA VASTAUSPROSENTIT ALUEITTAIN.

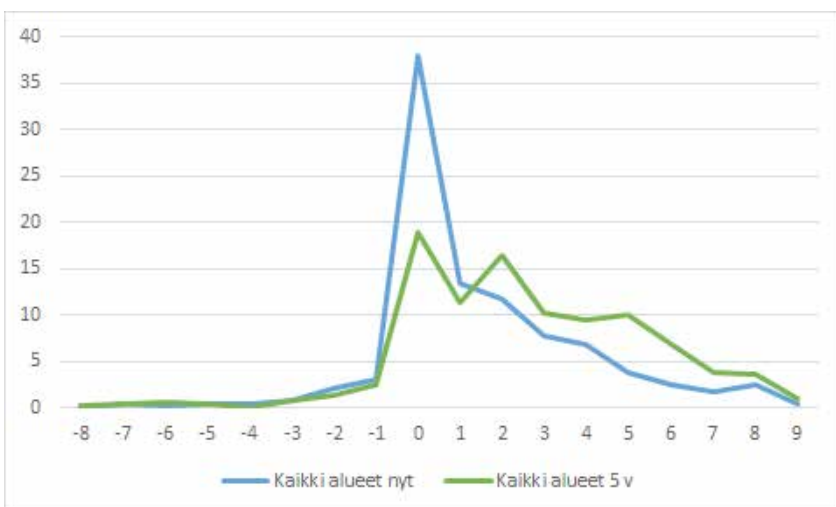
	Tikkurila	Aviapolis	Myyrmäki	Kaikki alueet
Kysytty	241	209	227	677
Vastanneet	210	154	158	522
Vastaus%	87,1	73,7	69,6	77,1
Kannattavuus nyt	208	154	144	506
Kannattavuus 5 v	199	153	156	508
Työllistävyys nyt	208	152	145	505
Työllistävyys 5 v	209	150	157	516

Keskiarvo kaikista vastauksista nykytilan kannattavuudelle oli 2,7 ja työllistävyydelle 1,5 (Taulukko 5.2). Keskiarvo arvioille kannattavuudesta viiden vuoden kuluttua oli 3,9 ja työllistävyydelle viiden vuoden kuluttua 2,6. Kaikki keskiarvot sijoittuvat siis nelikentän oikeaan yläneljännekseen ja sekä työllistävyyden että kannattavuuden arviointiin kasvavan tulevien viiden vuoden aikana. Vastausten suhteellinen hajonta on nähtävissä kuvioissa 5.1 ja 5.2.

Kuvio 5.1 Vastausten hajonta kannattavuuden ulottuvuudella nykyhetkellä ja viiden vuoden kuluttua.

Suurin osa kaikista vastaajista, noin 82 prosenttia, arvioi tämän hetkisen kannattavuuden sijoittuvan välille 0 - 6. Alle yhdeksän prosenttia yrityksistä arvioi tämänhetkisen kannattavuutensa negatiiviseksi. Noin kolme prosenttia yrityksistä jätti vastaamatta nykyistä kannattavuutta koskevaan kysymykseen. Arvioissa kannattavuudesta viiden vuoden kuluttua vastausten jakauma siirtyi hieman oikealle. Alle kaksi prosenttia vastaajista arvioi yrityksensä kannattavuuden olevan viiden vuoden kuluttua asteikolla negatiivinen ja vastauksista lähes 86 prosenttia sijoittui välille 1 - 7. Alle kolme prosenttia yrityksistä jätti vastaamatta kannattavuusarvioon viiden vuoden kuluttua.

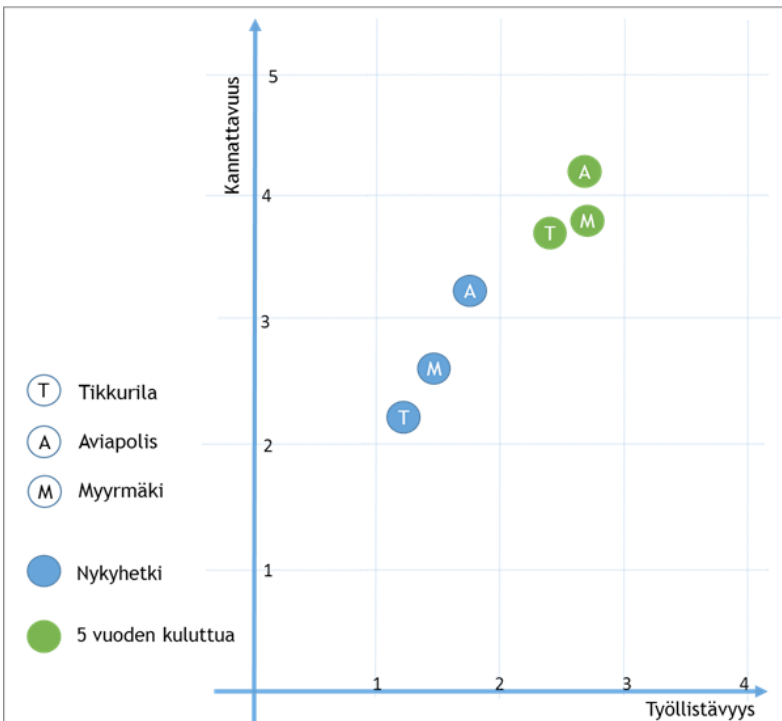
Kuvio 5.2 Vastausten hajonta työllistävyyden ulottuvuudella nykyhetkellä ja viiden vuoden kuluttua.

Työllistävyyden ulottuvuudella vastaajista noin 38 prosenttia arvioi tämänhetkisen työllistävyyden sijoittuvan asteikolla kohtaan "nolla". Välille 1-5 sijoittui noin 44 prosenttia vastaajista. Viiden vuoden kuluttua työllistävyytensä kohtaan "nolla" arvioi sijoittuvan noin 19 prosenttia vastaajista ja 57,5 prosenttia arvioi työllistävyytensä sijoittuvan välille 1 - 5. Negatiiviseksi tämänhetkisen työllistävyyden arvioi noin seitsemän prosenttia vastaajista ja kuusi prosenttia vastaajista arvioi työllistävyyden olevan negatiivinen myös viiden vuoden kuluttua. Noin kolme prosenttia vastaajista ei ottanut kantaa työllistävyyden nykytilanteeseen ja vain yksi prosentti vastaajista jätti arvioimatta työllistävyyden tulevaisuudessa.

Yritysten arviot kannattavuudesta ja työllistävyydestä erosivat verrattaessa eri alueita toisiinsa. Taulukkoon 3 on laskettu vastausten keskiarvot alueittain ja kuviosta 32 näkyy alueellisten keskiarvojen sijoittuminen nelikenttään.

TAULUKKO 5.2 VASTAUSTEN KESKIARVOT ALUEITTAIN.

	Tikkurila	Aviapolis	Myyrmäki	Kaikki alueet
Työllistävyys nyt	1,2	1,8	1,5	1,5
Kannattavuus nyt	2,2	3,2	2,6	2,7
Työllistävyys 5 v	2,4	2,7	2,7	2,6
Kannattavuus 5 v	3,7	4,2	3,8	3,9

Kuvio 5.3 Alueellisten keskiarvojen sijoittuminen työllistävyyden ja kannattavuuden nelikenttään.

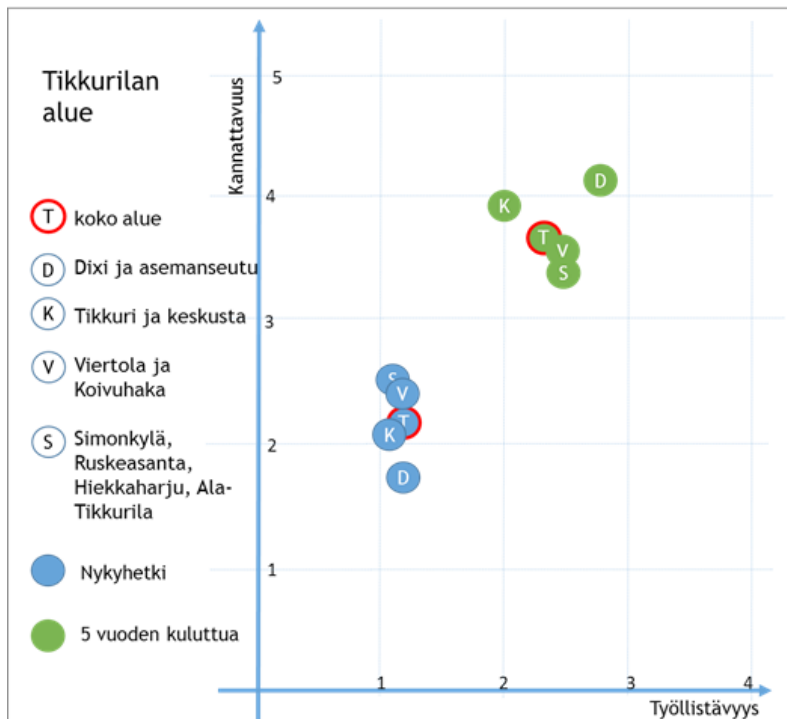

Nelikentän luvut saatiin pisteyttämällä yritysten arvio omasta tilanteestaan välille -9 - +9. Tämän jälkeen kaikkien alueen yritysten arvoista laskettiin keskiarvo, joka sijoitettiin nelikenttään.

Tämänhetkisessä tilanteessa Aviapoliksen alueen yritykset keskimäärin arvioivat sekä kannattavuutensa että työllistävyytensä muiden alueiden keskiarvoa korkeammalle. Kaikilla alueilla arvioitiin kannattavuuden ja työllistävyyden kasvavan tulevien viiden vuoden aikana. Tikkurilan alueen yritykset arvioivat sekä työllisyyden että kannattavuuden kehityksen seuraavien viiden vuoden aikana suhteellisesti kaikkein positiivisimmaksi.

5.2 Tikkurila

Haastattelutuloksimuksessa Tikkurilan alue jaettiin neljään osa-alueeseen: Dixi ja asemanseutu, Tikkuri ja keskusta, Viertola ja Koivuhaka sekä Simonkylä, Ruskeasanta, Hiekkaharju ja Ala-Tikkurila. Kuviossa 33 on kuvattu näiden osa-alueiden vastausten keskiarvojen sijoittautumista nelikentälle ja taulukossa 3 vastanneiden yritysten määrät osa-alueittain ja vastausten keskiarvot.

Kuvio 5.4 Tikkurilan alueen vastausten keskiarvojen sijoittuminen nyt ja viiden vuoden päähän.

TAULUKKO 5.3 TIKKURILAN ALUEEN OSA-ALUEIDEN VASTAUSMÄÄRÄT JA VASTAUSTEN KESKIARVOT.

TIKKURILA	Dixi ja asemanseutu	Tikkuri ja keskusta	Viertola ja Koivuhaka	Simonkylä, Ruskeasanta, Hiekkaharju, Ala-Tikkurila
Vastanneet	30	59	58	63
Työllistävyys nyt	1,2	1,1	1,2	1,1
Kannattavuus nyt	1,7	2,1	2,4	2,5
Työllistävyys 5 v	2,8	2	2,5	2,5
Kannattavuus 5 v	4,1	3,9	3,5	3,4

Tikkurilan alueen yritysten vastausten keskiarvojen perusteella yritykset arvioivat työllistävänsä tällä hetkellä jonkin verran lisää. Kommenttien perusteella lisätyöllistäminen selittyi muun muassa kesätyöntekijöillä. Dixissä sijaitsevista liikkeet arvioivat muita alueita useammin työllistävänsä tälläkin hetkellä vakituista henkilöstöä lisää. Tulevaisuudessa työllistävyden arvioitiin kehittyvän positiivisempaan suuntaan kaikilla alueilla. Tosin keskustan alueella työllistävyden arvioitiin kehittyvän muuta Tikkurilan aluetta heikommin.

Dixi ja asemanseutu

Toiminnan kannattavuus arvioitiin Dixin ja aseman alueen yrityksissä muuta Tikkurilan aluetta hieman heikommaksi mutta tilanteen nähtiin muuttuvan viiden vuoden kuluttua Tikkurilan aluetta positiivisemmin. Monet alueen yrityksistä ovat uusia ja se näkyi arvioissa.

“Uusi yritys, ollut vasta viikon auki. Dixin laajeneminen ja lentokenttä tuovat lisää asiakkaita.”

“Kun Dixi laajenee niin asiakasmäärä kasvaa. Pitkät aukioloajat ja minimimiehitys. Viiden vuoden päästä lisää työntekijöitä. Taloustilanne nyt heikko, mutta nousee viiden vuoden tähtäimellä.”

Kauppakeskus Dixin alueen yritysten kommentteissa näkyi usko kasvuun ja kannattavuuden parantumiseen, sen myötä myös uusiin rekrytointeihin. Positiivisuutta loi Dixin laajennus, Tikkurilan kasvaminen ja uudet asiakkaat. Tämän hetken haasteiksi mainittiin kova kilpailu ja korkeiden vuokrien tuomat riskit. Dixin ja asemanseudun yritykset olivat pääsääntöisesti uusia, asiakaskunnaltaan vielä vakiintumattomia. Tämä näkyi yritysten kommentteissa. Sekä paikan että alueen tunnettuus ja saavutettavuus toivat nykyhetken epävarmuutta. Toisaalta paikan tunnettuuden uskottiin kasvavan tulevaisuudessa, minkä arveltiin tuovan uusia asiakkaita.

Kuvio 5.5 Dixin alueen yritysten sanapilvi.

Kauppakeskuksissa toimivilla yrityksillä kauppojen aukioloajat mainittiin usein, niin Dixissä kuin Jumbossakin. Aukioloaikojen vapautuminen oli vielä niin tuore tapahtuma, että sen vaikutuksia lähinnä arvailtiin. Dixin yritykset näkivät kehäradan hyödyntävän omaa toimintaansa, lentokentän matkustajien arvioitiin tuovan liikevaihtoa myös Dixiin. Tikkurilan alueen asukasmäärän kasvu oltiin huomattu alueen yrityksissä. Toisaalta helppo saavutettavuus toi yrityksiin asiakkaita myös muualta pääkaupunkiseudulta.

Tikkuri ja keskusta

Keskustan alueeseen kuuluivat kauppakeskus Tikkuri ja keskustan alueen yrityksiä Talvikkitielle asti. Kauppakeskus Tikkuri on ollut Tikkurilassa pitkään. Tämä näkyi yritysten kommentteissa, asiakaskunnan arvioitiin olevan varsin vakiintunutta.

”Hyvin menee, kanta-asiakkaat olemassa.”

Alueen yritysten vastaukset olivat aika polarisoituneita. Yhtä päätä edustii yritys, jolle vakiintunut asiakaskunta toi liikevaihdon ja kannattavuuden, näiden arveltiin myös kehittyvän viiden vuoden päähän. Toisessa päässä kova kilpailutilanne ja asiakkaiden puute näkyi yrityksessä kannattamattomuutena.

Tikkurilan keskustan alueen yritykset kärsivät pitkään asiakkaiden katoamisesta Jumboon. Nyt alueen uusi asuinrakentaminen ja Dixi ovat tuoneet uusia asiakkaita alueen yrityksiin. Murrosvaihe näkyy yrityskannassa. Uusia yrityksiä ei ole vielä kokonaan löydetty ja kanta-asiakkaita on vähän, toisaalta vanhoille yrityksille ei riitä enää asiakkaita kulkijaprofiilien muututtua. Yritysten kommentteissa tämä näkyi muuttoaikeina, omistajan vaihtumisena, jopa toiminnan lopettamisena. Kehittyville keskuksille on tyypillistä yritysten vilkas vaihtuvuus. Tikkurilassa alueen yritykset hakevat optimaalista paikkaansa vielä aika pitkäänkin rakennusvaiheen ollessa kesken.

Kuvio 5.6 Tikkurin ja keskustan sanapilvi.

Alueen rakennustyöt ja Kauppakeskus Dixin ensimmäisen osan valmistuminen näkyvät Tikkurin ja keskustan yritysten kommentoissa. Rakennusajan nähtiin hidastavan asiakkaiden kulkemista, mutta toisaalta rakentamisen valmistumisen uskottiin tuovan paljon uusia asiakkaita myös Tikkuriin ja Tikkurilan keskustan liikkeisiin.

Tikkurilan alueen yritysten työllistämistilanne tällä hetkellä on positiivinen, kuitenkin melko alhainen. Toive korkeammasta työllistämisestä esiintyi monissa kommentoissa. Alhaista työllistämistä selitettiin muun muassa korkeilla työntekijäkuluilla.

”Kysyntää on, kilpailijoita ei kauheasti, työntekijän palkkaaminen liian kallista.”

”Yleinen taloustilanne vaikuttaa, mutta usko Suomen lähtevän nousuun tavalla tai toisella, haluaa työllistää kaikin keinoin, tällä hetkellä oppisopimusopiskelija töissä, liike ollut Tikkurissa vasta alle vuoden mutta perustettu jo 2008, verkkokauppa toiminut vuodesta 2003 asti.”

Viertola ja Koivuhaka

Viertolan ja Koivuhaan alueeseen kuuluivat yritykset Talvikkietien länsipuolella. Viertolan ja Koivuhaan alueen yritysten kannattavuus oli pääasiassa hyvä ja monet yritykset kertoivat palkkaavansa lisää työntekijöitä.

”Työtilanne näyttäisi parantuvan, tulevat lisäämään volyyymia ja tehostamaan läpimenon kannattavuutta, uudet yhteistyökuviot.”

Suurin osa yrityksistä oli tyytyväisiä tämänhetkiseen myyntiin ja kannattavuuteen, vaikka pitivätkin kilpailutilannetta kovana. Osa yrityksistä kertoi, että kannattavuus ei tällä hetkellä ole odotetunlainen, mutta uskoivat kasvuun tulevaisuudessa. Tilanteen epävarmuuden syyt olivat hyvin kirjavia. Mm. huono sää, raaka-ainekustannukset, Venäjän tilanne ja verotus mainittiin.

”Huono sää vaikuttaa, raaka-aineiden kustannukset liian korkeat ja kasvaa, kilpailu kovaa niin ei voi nostaa hintoja. Tulevaisuudessa tilanne pysyy samalla tasolla, mikäli yleinen tilanne ei parane ja säät myös, kilpailu tärkeää, ammattitaito korkealla.”

Tulevaisuuden näymät olivat tällä alueella yleisesti positiiviset. Yritykset uskoivat kasvuun sekä kannattavuuden paranemiseen. Yritykset toivoivat, että pystyvät tulevaisuudessa palkkaamaan lisää työntekijöitä.

”Kannattavuus välttävä, ei suuria maksuja. Alalla ei oletettavissa suuria maksuja mutta viiden vuoden kuluttua usko kannattavuuden nousevan ja työllisyyden lisääntyvän.”

Ala-Tikkurila, Hiekkaharju, Ruskeasanta ja Simonkylä

Kuvio 5.7 Ala-Tikkurilan, Hiekkaharjun, Ruskeasannan ja Simonkylän yritysten sanapilvi.

Tällä alueella moni yritys kommentoi yleisen talouden tilan vaikuttavan yrityksen liiketoimintaan. Yritykset kertoivat, että heidän tilanne ei ole tällä hetkellä kovin hyvä ja ennustivat tulevaisuudessa tilanteen jatkuvan huonona, jos talouden tila ei muutu. Monilla yrityksillä oli silti halu palkata uusia työntekijöitä heti, kun taloudellinen tilanne antaa siihen myöten. Uusia työntekijöitä oli palkattu kesätöihin.

Alueella sijaitsee useita lähikauppoja, kommentoissa arvioitiin aukioloaikojen vapauttamisen tuomia muutoksia. Haastattelua kerätessä kokemusta uusista aukioloajoista oli kertynyt vasta lyhyen aikaa, tulevaisuuden arvioiminen sen suhteen oli haasteellista. Ohessa kaksi samaan kauppakettuun kuuluvan lähikaupan kommenttia, toinen Simonkylästä ja toinen Simonmetsästä.

”Ei usko lähikauppojen tulevaisuuteen isojen markettien vallatessa alan.”

”Iso remontti tulossa, laajentavat tiloja ja lisäävät mahdollisesti työntekijöitä tulevan paistopisteen myötä.”

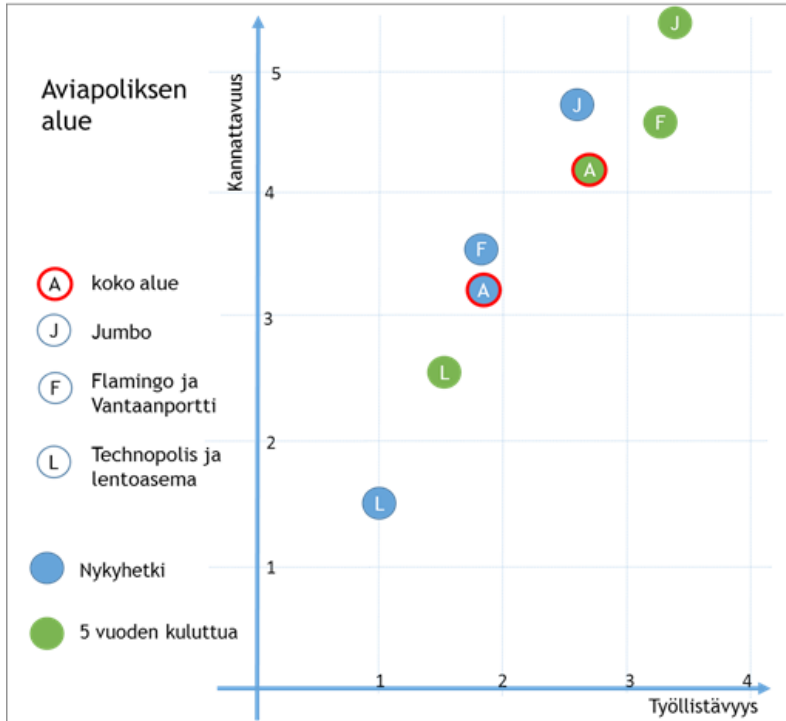
5.3 Aviapolis

Aviapoliksen alue jakaantui kolmeen osaan: Kauppakeskus Jumbossa oleviin yrityksiin, Flamingon ja Vantaanportin yrityksiin sekä lentoasema ja Technopoliksen yrityksiin. Taulukkoon 5.5 on koottu Aviapoliksen osa-alueiden vastausten keskiarvot ja vastanneiden yritysten määrät. Keskiarvojen sijoittuminen nelikenttään on kuvattu kuviossa 5.8.

Aviapoliksen alueista kauppakeskus Jumbon yritysten arvio omasta kannattavuudesta ja työllistämisestä olivat tutkituista alueista korkeimmalla. Jumbon yritykset arvioivat kehityksen jatkuvan positiivisena, sillä sekä kannattavuus että työllistävyys kasvaisivat viiden vuoden päähän. Tulevaisuus näytti positiiviselta, vaikka haastattelussa yritykset kommentoivat arvioinnin olevan vaikeaa, kilpailun kovaa ja kehityksen riippuvan monesta tekijästä.

TAULUKKO 5.5 AVIAPOLIKSEN ALUEEN OSA-ALUEIDEN VASTAUSMÄÄRÄT JA VASTAUSTEN KESKIARVOT.

AVIAPOLIS	Jumbo	Flamingo ja Vantaanportti	Lentoasema ja Technopolis
Vastanneet	55	45	54
Työllistävyys nyt	2,6	1,8	1,0
Kannattavuus nyt	4,7	3,5	1,5
Työllistävyys 5 v	3,2	3,2	1,5
Kannattavuus 5 v	5,3	4,5	2,6

Kuvio 5.8 Aviapoliksen alueen vastausten keskiarvojen sijoittuminen nyt ja viiden vuoden päähän.

Flamingon ja Vantaanportin yritykset arvioivat kannattavuuden kohenevan tulevaisuudessa jonkin verran, mutta työllistävyuden paranevan huomattavasti enemmän. Lentoasema-Technopoliksen yritykset arvioivat sekä kannattavuuden että työllistävyuden nykyhetken ja tulevaisuuden muuta Aviapolista alhaisemmaksi. Haastattelujen kommentteissa ei suoraan selvinnyt, mikä selittää muuta Aviapolista selvästi matalamman työllistävyuden kehityksen. Jonkin verran alueen yritykset mainitsivat henkilöstökuluissa tehostamistarvetta. Alueen yritysten vastaajat olivat enimmäkseen työntekijöitä, yhtään omistajaa ei ollut joukossa. Työllistäminen näyttää työntekijöille eri tavalla kuin omistajille.

Aviapoliksen kolmen alueen haastatteluissa antamien kommenttien perusteella on nähtävissä kullekin alueelle luontevia selityksiä. Lentoaseman yritykset näkevät matkustusliikenteen kehityksen vaikuttavan omaan toimintaansa, arvioita matkustamisen kehittymisestä oli sekä vähentymiseen että kasvamiseen, useammin sen arvioitiin kasvavan. Jumbon yritykset mainitsivat kaupan aukioloaikojen muutosten useimmiten parantavan omaa kannattavuuttaan. Flamingon ja Vantaanportin yritykset uskoivat kannattavuuden kasvuun, yritykset kommentoivat myös toiminnan laajentuvan uusien toimipisteiden ja oman uuden yrityksen perustamisella.

Jumbo

Jumbon yritysten oli haastattelujen perusteella vaikea arvioida tulevaisuuttaan. Heillä oli kuitenkin uskoa ja toivoa kasvuun kovasta kilpailusta huolimatta. Osa yrityksistä aikoi laajentaa ja lisätä työntekijöidensä määrää.

Kaupan aukioloaikojen vapautumisesta puhuttiin paljon. Myös Jumbossa vastaajat kommentoivat muutosten vaikuttavan työntekijöiden määrään ja kannattavuuteen. Kilpailu nousi esille useissa kommentteissa. Kauppakeskuksessa samanlaisten liikkeiden kilpailu saattaa olla kovaa. Urheiluliikkeissä kommentoitiin kilpailua eniten.

Kuvio 5.9. Jumbon yritysten sanapilvi.

Tulevaisuuden näkyisiin suhtauduttiin epävarman toiveikkaasti. Suuremmat yritykset arvioivat kannattavuuden ja työllistävyyden parantuvan viiden vuoden sisällä. Kesätyöntekijöiden etsintä näkyi tämän hetken arvioinneissa. Pienemmät yritykset vastasivat työntekijä määrän pysyvän samana tai hieman vähenevän. Niissä myös arvioitiin suurempia yrityksiä useammin kannattavuuden vähenevän tai pysyvän samana. Monet vastasivat toivovansa parempaa. Yhtenä keinona oman yrityksen toimintaedellytysten parantamiseksi mainittiin yhteistyö yritysten välillä, samoin yhteistyö TE-toimiston kanssa.

Flamingo-Vantaanportti

Kuvio 5.10 Flamingo-Vantaanportin yritysten sanapilvi.

Flamingo-Vantaanportin alueen yritysten mielikuva tulevaisuudesta oli kokonaisuudessaan positiivinen ja kannattavuuden kasvuun uskottiin. Nykyinen markkinatilanne koettiin haastavana ja kilpailutilanne kovana. Osa alueen yrityksistä arvioivat nykytilanteen erittäin hyvänä, 'tilauskirjat täynnä'.

Työntekijöiden lisääminen esiintyi useimpien yritysten arvioissa. Myös uusia toimipisteitä aiottiin perustaa. Eräs yritys tulkitsi tulevaisuutta öljyn hinnan muutosten mukaan. Yritys oli tehnyt tulkinnan, että öljyn hinnannousu merkitsi parempaa tulevaisuutta.

Lentoasema-Technopolis

Kuvio 5.11 Lentoasema-Technopoliksen yritysten sanapilvi.

Lentokenttä-Technopolis -alueen sijainti on Vantaalla ainutlaatuinen. Vilkaan kansainvälisen lentokentän läheisyys näkyi haastattelukyselyn kommentteissa, joissa matkailu nousi esille. Alueella oltiin suhteellisen luottavaisia tulevaisuuteen, uskottiin kasvuun ja kannattavuuden parantumiseen. Toisaalta alueen vastauksissa näkyi myös epävarmuutta, (maailman)poliittista tilannetta pohdittiin. Lentoliikenne tuo asiakkaita ja liikevaihtoa, mutta liikennemäärän muutokset ovat yrittäjien vaikutuspiirin ulottumattomissa. Tämä aiheutti epävarmuutta ja varovaisuutta tulevaisuuden arvioinnissa.

”Nyt ollaa varmaa tässä, toivottavasti tulevaisuus näyttää tältä.”

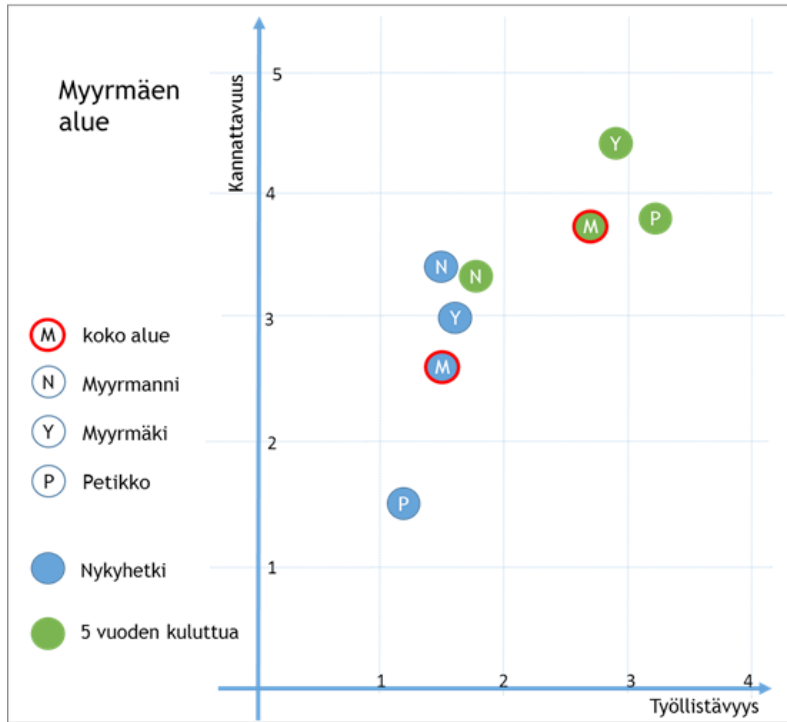
”Poliittinen tilanne heikentää matkustamista, kannattavuus paranee, henkilöstökuluja tehostetaan.”

Alueella haastatteluun vastausprosentti jäi muuta aluetta alhaisemmaksi. Lentoasema-Technopoliksen alueen yrityksissä oli kiire. Useassa yrityksessä työntekijällä ei ollut lupaa vastata, eikä sitä kysyttäessäkään emoyhtiöstä saatu.

”Ei vastausta, kiire aika ja oli yksin pisteellä, eikä ehtinyt osallistumaan.”

5.4 Myyrmäki

Myyrmäki jakaantui kolmeen osa-alueeseen: Myyrmanniin, muuhun Myyrmäen alueeseen sekä Petikkoon. Muuhun Myyrmäen alueeseen kuului yrityksiä Myyrmäen keskustasta, Kaivokselasta, Rajatorpasta ja Pähkinärinteestä. Myyrmäen osa-alueiden vastausmäärät ja vastausten keskiarvot ovat taulukossa 5.6. Kuviossa 5.12 näkyy vastausten keskiarvojen sijoittuminen nelikenttään.

Kuvio 5.12 Myyrmäen alueen keskiarvot sijoitettuna nyt ja viiden vuoden päästä.

TAULUKKO 5.6 MYYRMÄEN ALUEEN OSA-ALUEIDEN VASTAUSMÄÄRÄT JA VASTAUSTEN KESKIARVOT.

MYYRMÄKI	Myyrmanni	Myyrmäki	Petikko
Vastanneet	48	59	51
Työllistävyys nyt	1,5	1,6	1,2
Kannattavuus nyt	3,4	3	1,5
Työllistävyys 5 v	1,8	2,9	3,2
Kannattavuus 5 v	3,3	4,4	3,8

Myyrmannin yritykset näkivät tilanteensa suhteellisen hyväksi. Usea yritys uskoi myynnin ja kannattavuuden kasvuun. Muutamalla yrityksellä meni huonommin, arvelivat liiketoiminnan muuttuvan digitalisaation takia ja olivat valmistautumassa pistämään yrityksen kiinni.

Osa yrityksistä oli optimistisia ja he olivat sitä mieltä, että rekrytoivat tulevaisuudessa lisää ihmisiä. Poliittiset päätökset vaikuttivat, kauppojen aukioloaikojen muutos vaikutti huomattavasti huoltoasemien ja kauppojen arvioihin. Vielä ei tiedetty, kuinka paljon ne loppujen lopuksi tulevat vaikuttamaan, jolloin arviot olivat epävarmoja.

Kuvio 5.13 Myyrmannin yritysten sanapilvi.

Mualla Myyrmäessä sijaitsevat yritykset näkivät kannattavuuden parantuvan. Yritykset olivat tietoisia tämänhetkisestä markkinatilanteesta ja olivat realistisia. Työntekijöitä oli selvästi pidetty ajan tasalla, sillä he olivat hyvin tietoisia yritysten tilanteesta. Suurin osa yrityksistä koki selvinneensä vaikeimmista kausista ja tasainen kasvu oli alkanut, ja tilanteen odotettiin jatkuvan samaa rataa vielä viiden vuoden päästä. Yritykset luottivat asiakaskunnan kasvuun ja mahdollisten kanta-asiakassuhteiden syntyymiseen ja uusiutumiseen. Yritykset olivat myös valmiita rekrytoimaan lisää henkilökuntaa ja yksi yritys kysyi haastattelijoilta, tarvitsevatko he työpaikkaa.

Osa alueen yrityksistä totesi heillä olevan riittävä määrä työntekijöitä työmäärää kohden, joten he eivät aio palkata lisää työntekijöitä. Yritykset näkivät, että heillä menee tasaisesti taloudellisesta näkökulmasta. Alueen anniskeluravintolat totesivat, että alkoholi käy kaupaksi ja taloudellinen tilanne ei erityisemmin vaikuta alkoholin myyntiin.

Kuvio 5.14 Myyrmäen yritysten sanapilvi.

5.5 Yhteenveto

Haastattelututkimuksen yleiskuva oli yritysten voimakas usko tulevaisuuteen ja suunnitelma työllistää lisää. Tulos on linjassa TEM raportin (Nieminen 2016) kanssa, Helsingin seutukunnassa rekrytointitarpeet ovat muuta Uuttamaata korkeammat. Ravintola- ja kaupan alan lisäksi Helsingin seutukunnassa on raportin mukaan kysyntää liikkeenjohdon konsulteista, rakennusinsinööreistä ja kirjanpitäjistä. Raportti tukee erityisen hyvin Tikkurilan alueen yritysten kommentteja. Alueella on paljon palvelualan yrityksiä, mm. tilitoimistoja, joissa suunniteltiin uusia rekrytointeja.

Tunnuslukuanalyysissä otettiin kantaa työn tuottavuuden muutosten vaikeaan mitattavuuteen (kuvio 3.2) henkilöstökulujen ja liikevaihdon suhteesta. Haastattelukommenteissa toiminnan tehostamisen ja lisäarvon tuottamisen kautta tapahtuva työn tuottavuuden parantuminen nousi vain vähän esille.

“Työtilanne näyttäisi parantuvan, tulevat lisäämään volyymia ja tehostamaan läpimenon kannattavuutta, uudet yhteistyökuviot.”

“...Kauneusala ja korkealaatuinen työn tulos sekä kannattava palvelutarjonta saman katon alla ovat olleet myyntivaltti. Tikkurila on kasvava alue ja asiakkaita riittää. Olen rakentanut hyvän brändin ja uskon sen tulevaisuudessa laajentuvan...”

Vaikka Tikkurilan alueen yritykset arvioivat työllistävänsä muita tutkittuja alueita vähemmän, usko työllistävytyden kasvuun oli suurinta Tikkurilassa. Tikkurilassa suurin muutos nykyhetken työllistävytyden ja tulevaisuuden välillä oli Dixissä (kuvio 5.4). Sen sijaan Myyrmännin yritysten haastatellut yritykset arvioivat kannattavuutensa laskevan viiden vuoden päästä, työllistävytyden nousevan vain hieman (kuvio 5.12).

Positiivisina tulevaisuudenodotukset olivat Dixissä ja Tikkurilan keskustassa. Näille alueille kohdistuvat myös kaupungin infrainvestointeja. Tulokset ovat samansuuntaisia Metropolialueen talouskasvun alustat – tutkimuksen kanssa (Merisalo & Kiuru 2016). Joukkoliikennepainostusten ja paremman saavutettavuuden vastapainona on ollut Tikkurilan vetovoimaisuus autoilijoiden keskuudessa. Parkkipaikkojen muuttuminen maksulliseksi ja kadunvarsipysäköinnin vähentyminen nousivat esille

Merisalo & Kiurun (2016, 59) osittain samalle kohdejoukolle, Tikkurilan yrityksille, tehdyssä tutkimuksessa. Yrittäjät näkivät Tikkurilan keskustan kilpailevan samoista asiakkaista kauppakeskusten kanssa ilmaisella pysäköinnillä. Tämän tutkimuksen perusteella yritykset näkevät tehtyjen investointien hyödyt haittoja suurempina, kun arvioivat niiden vaikutuksia oman yrityksensä kannattavuuteen ja työllistävyyteen. Joukkoliikenteen solmukohtana toimiminen on erilainen mahdollisuus erilaisille yrityksille. Kehärata ja Dixi ovat tuoneet paljon ravintolapalveluita, erikoistavarakauppa on pääpainossa kauppakeskuksissa.

Myyrmäen alueen yritysten kommentoissa työllistävyys näkyi varovaisemmin. Yritykset arvioivat pahimman taloudellisen tilanteen olevan ohi ja odottivat tilanteen jatkuvan tasaisena. Tunnuslukuanalyysin perusteella näin näyttäisikin olevan, Myyrmäen alueen yritysten kannattavuus parantui vuonna 2014. Vanhojen ostoskeskusten haasteet lisätä myynnin volyymiä näkyi TEM raportissa (Nieminen 2016) alueellisista kehitysnäkymistä keväällä 2016. Raportin mukaan Myyrmännin kävijämäärä oli 2015 6,7 miljoonaa, laskua 1,5 % vuodesta 2014. Haastava tilanne oli kuultavissa Myyrmännin yrittäjien haastatteluista.

Haastattelututkimuksessa käytetty nelikenttä luotiin tulevaisuuden arvioinnin apuvälineeksi. Strukturoimattomana haastatteluna tulevaisuuden arviointi olisi ollut huomattavan vaikeaa, osalle vastaajista kahden muuttujan arvioiminen oli haasteellista. Strukturoitua tulevaisuuden arviointia on käytetty tutkimuksissa jonkin verran. Esimerkiksi TEM raportti alueellisista kehitysnäkymistä (Nieminen 2016) käytti viisiportaista arviointia (-- - 0 + ++) nykyhetken, puolen vuoden päästä ja vuoden päästä olevan tilanteen arvioinnissa.

Haastattelut suorittivat 44 liiketalouden opiskelijaa. Jokainen haastatteli omalla persoonallaan ja omista lähtökohdistaan. Osa alueiden kommentoista kirjautui moninaisina, osa varsin lyhyesti. Haastattelijan persoonalla ja kirjausten täsmällisyydellä oli vaikutusta haastatteluaineiston laajuuteen.

Kerättyä aineistoa jouduttiin käymään läpi ennen analysointia. Haastatteluaineistossa oli kaupunginosia, joita ei sinne ollut suunniteltu. Nämä poistettiin joukosta ennen analysointia. Kaiken kaikkiaan haastatteluaineisto, jossa yhdistyivät nelikenttärviot ja yritysten kommentit, muodosti tavattoman rikkaan kokonaisuuden analysoijalle.

LÄHTEET

Merisalo, M. & Kiuru, J. (toim.) (2016). Metropolialueen talouskasvun alustat - yritykset ja muut toimijat kaupungin kehityksen moottoreina. Kurssi 16.3. – 4.5.2016. Helsingin yliopisto: Opiskelijaraporttien kokoelma.

Nieminen, J. (2016). Alueelliset kehitysnäkymät kevät 2016. TEM-toimialapalvelut.

Esa Mänttari

6 ELINVOIMAINEN YRITYS - EI OIKOTIETÄ ONNEEN

Yrityskoko on muuttunut voimakkaasti Suomessa. Tehdaspatruunoiden kul-
ta-ajat löytyvät suurelta osin historian kirjoista. Yksinyrittäjyys on noussut yrit-
täjyyden valtavirraksi.

Suomessa oli vuonna 2014 yhteensä 282 958 yritystä. Kokonaismäärässä eivät ole mukana maa-, metsä- ja kalatalouden alan yritykset. Itsensä työllistäviä oli vuonna 1997 noin 119 000 henkilöä. Vuonna 2014 yksinyrittäjiä oli jo 173 000. Määrä on siten kasvanut runsaalla 45 prosentilla. Työnantajayrittäjien määrä on samalla ajanjaksolla kasvanut runsaalla 13 prosentilla. Viimeiset vuodet työnantajayrittäjien määrä on pysynyt ennallaan. Vuonna 2014 niitä oli 93 000 kappaletta.

Suomessa yrityskenttä on hyvin samantyyppinen kuin Euroopan unionissa yleisesti. Paitsi työntekijämääränsä osalta, myös liikevaihdolla mitaten pienet yritykset ovat valtavirtaa. Mikroyritysten eli alle kymmenen henkeä työllistävien osuus kaikista yrityksistä on 93,4 prosenttia. Suuryrityksiä eli yli 250 henkilöä työllistäviä on vajaat 600 eli 0,2 prosenttia kaikista yrityksistä.

Valtion vuoden 2017 talousarvioesityksen mukaan alle puolen miljoonan euron liikevaihdon vuodessa saa aikaiseksi noin 190 000 yritystä. Yrityskoon pienentyminen on merkinnyt myös muutosta työllistämässä. Uudet työpaikat ovat 2000-luvulla syntyneet lähes yksinomaan pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Voimakkainta työpaikkojen kasvu on ollut mikroyrityksissä.

Yrittämiseen liittyy kaksi riskiä. Yrittäjä voi onnistua tai hän voi epäonnistua. Molempiin tulee olla mahdollisuus. Riskiä ei saa sosialisoida, mutta ei myöskään yritystoiminnan mahdollisesti tuottamaa tulosta. Henkinen ilmapiiri on usein sellainen, että onnistumista kadelditaan eikä suvaita. Epäonnistumista sen sijaan suorastaan toivotaan. Jossain maailmassa naapurin ostaessa uuden hienon auton, iloitaan siitä, että meneepä naapurillani hyvin. Samalla ajatellaan, että mitä voisin tehdä, jotta itse voisinkin hankkia vielä paremman. Toisaalla taas harmitellaan ja toivotaan, että menisipä naapurillani huonommin, jotta ei voisi moisella ajella.

Syyt yritystoiminnan aloittamiselle ovat moninaisia. Selvitysten perusteella keskeisin peruste yrittäjänä toimimiseen on yrittämiseen kuuluva vapaus. Se merkitsee vapautta itse määrätä tekemisistään, työajoistaan ja ajankäytöstään. Keskeisintä ei ole taloudellinen menestys tai sen tavoittelu.

Vantaalla kehityssuunta on ollut samansuuntainen kuin koko maassa. Mikroyrittäjien määrä on kasvanut kohisten. Niiden osuus on entistä merkittävämpi yritysten kokonaisuudesta.

Kaupungissa on kuitenkin kansallisesti ja kansainvälisestikin merkittäviä toimijoita, Finnair ja Finnavia etunenässä, joiden osalta kaupungilla on iso intressi. Maan logistisena keskuksena on erityisen keskeistä, että liikenneväylät ovat toimivia ja saavutettavuus hyvä. Näitä vahvuuksia kannattaa vaalia Vantaalla.

6.1 Vantaalla sijainti on kilpailuetu

Vantaan logistinen sijainti on oivallinen. Kaupungin tekemät panostukset liikenneväyliin ansaitsevat kiitoksen. Kehä III:n perusparannus ja kehärata ovat yhdessä lentoaseman laajentamisen kanssa voimakkaasti kaupungin dynaamisuutta lisääviä tekijöitä. Kaupungin sijainti on niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin maan paras.

Perusinfrastruktuurin osalta panostukset ovat olleet myös pk -yrittäjien kannalta oikeasuuntaisia. Yritysten saavutettavuus on kohtuullinen. Sitä ei ole varaa heikentää. Tietullien tai muiden alueellisten lisäverojen luominen heikentäisi Vantaankin saavutettavuutta olennaisesti. Suuret infrainvestoinnit on Vantaalla tehty. Lähiaikojen haasteena kaupungilla onkin kaupunkikeskustojen elinvoimaisuuden ylläpitäminen ja parantaminen.

Vantaan työpaikkaomavaraisuus on lähes 110 prosenttia. Haasteena on työpaikkojen ja kaupungissa asuvan työvoiman kohtaanto-ongelma. Keskeisin syy heikkoon työllistymiseen oman kaupungin alueella on alhainen koulutustaso. Koulutustason nostaminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen ovat merkittäviä tekijöitä kaupungin taloudenkin kannalta.

Koulutuspaikkojen kohdentaminen on oiennut perinteisestä voimakkaasti aluepolitiikkaa painottaneesta politiikasta. Pääkaupunkiseudulla asuvan on kuitenkin edelleen vaikeampi saada koulutuspaikkaa kuin sellaisella alueella asuvan, jonka asukasmäärä on pienempi.

Koulutustarpeita pyritään ennakoimaan. Siinä työssä elinkeinoelämän toimijat ovat voimakkaasti mukana. Parhaat arvaukset siitä, millaista työvoimaa lähivuosien aikana tullaan tarvitsemaan, on yrityksissä.

Arviot tulevista työvoimatarpeista eivät kuitenkaan riitä. Koulutusta tulee monipuolistaa. Työssä oppimisen eri muotoja, myös koulutussopimusta, on rohkeasti kokeiltava. Asenteet työpaikoilla tapahtuvaan oppimiseen ovat hyvin myönteisiä.

6.2 Yrittäjät ovat kriittisiä Vantaa elinkeinopolitiikkaa kohtaan

Vantaa on verokkikaupunkiansa tasolla yritysmyönteisyydessään. Suomen Yrittäjien teettämien Elinkeinoliittinen mittaristo 2016- tutkimusten perusteella yrittäjien kaupungistaan antama arvona on heikko. Yrittäjät antoivat kokonaisarvosanaksi Vantaalle elinkeinopolitiikasta 6,6.

Tutkimuksessa yrittäjiä pyydettiin arvioimaan kunnan elinkeinopolitiikkaa kokonaisuudessaan. Sen lisäksi heiltä pyydettiin kouluarvosanoja seitsemälle eri osa-alueelle. Niitä olivat mm. kunnan päätöksenteon yrityslähtöisyys, viestintä ja tiedottaminen sekä hankintapolitiikka. Kuudella osa-alueella seitsemästä Vantaan arvosana putosi kahden vuoden takaisesta tasosta.

Vantaan Elinvoimaohjelman perusteella on muun muassa järjestetty poliittisille päättäjille ja virkamiesjohdolle yritysmyönteisyyskoulutusta, otettu käyttöön pienhankintatyökalu ja panostettu toimivien yritysten neuvontaan yrityksen perustamista miettivien neuvonnan lisäksi.

Tutkimuksen perusteella yrittäjät eivät ole kokeneet yritysmyönteisyyden lainkaan kohentuneen. Vastajat edustavat pääosin mikroyrittäjiä. Monen liikevaihto jää alle 100.000 euron vuodessa. Heidän tarpeensa kaupungilta ovat hyvin erilaiset kuin isojen yritysten.

Vantaan väestönkasvu selittyy suurelta osin muun kuin suomen- tai ruotsinkielisen väestön muutolla kaupunkiin. Monikulttuurisuuden mukanaan tuomat tarpeet lisääntyvät. Kulttuuriset ja kielelliset erot kasvavat. Muutos tarkoittaa myös uudenlaisia tarpeita yrityspalveluissa.

YritysVantaan neuvonnassa käyvistä runsas kolmannes on maahanmuuttajataustaisia. Samoin useamman kuin joka kolmannen vantaalaisen uuden yrityksen takaa löytyy maahanmuuttaja. Määrissä Vantaa on maan kärjessä. Neuvonnan lisäresurssoinnille on selkeästi tarvetta.

Yhteiskunnallisen integraation kannalta yrittäjyys on monelle maahanmuuttajalle vaihtoehto. Valitettavan usein se on myös lähes ainoa vaihtoehto. Yrittäjyyden ensiaskelien tukemisella yritystoiminnan jatkuvuus on turvatumpaa. Yritysneuvonnan kautta perustetuista yrityksistä merkittävästi useampi on toiminnassa vielä viidenkin vuoden kuluttua kuin ilman neuvontaa perustetuista. Toiminnalla saadaan myös merkittäviä rahallisia säästöjä yhteiskunnalle. Parhaimmillaan ihminen siirtyy sosiaaliturkua saavasta ja niillä elävästä henkilöstä, veroja maksavaksi yrittäjäksi.

Huippu-urheilussa ja yrittämisessä on paljon yhteistä. Yrittäminen edellyttää runsaasti pohdintaa, suunnittelua ja raakaa työtä, jotta voidaan saavuttaa tuloksia. Kuten urheilussa, on tavoiteltava, että pelisäännöt ovat kaikille samat. Vippaskonstien käyttöä tai ohituskaistoja ei saa olla. Myöskään yrittäjien toimintaa harmaalla alueella on mahdotonta hyväksyä.

Yrittäjän kannalta ensiarvoisen tärkeää on, että kunta kohtelee kaikkia palvelun tarjoajia samoilla perusteilla. Pk- yrittäjiä tulee kohdella samoilla säännöillä kuin kunnan omaa tuotantoa ja usein monikansallisia suuryrityksiä. Se on myös kuntalaisten ja veronmaksajien etu.

Jotta kaikki tuotteen tai palvelun tarjoajat pääsevät samalle viivalle, on hankinnoissa nähtävä hiven totuttua enemmän vaivaa. Hankinnat on pilkottava, jotta myös pienemmät toimijat pääsevät aidosti kilpailuun mukaan. Vantaa on ottanut käyttöön HankintaSampo- pienhankintatyökalun. Sen ajatuksena on helpottaa kaikenkokoisten yrittäjien mukaan pääsemistä julkisiin hankintakilpailuihin.

Uuden hankintalain sallimia mahdollisuuksia esimerkiksi hankintaa edeltävästä tuotekehitys-yhteistyössä kannattaa hyödyntää. Lakia ei ole tarkoitettu perustelemään avoimen kilpailun välttämistä julkisissa hankinnoissa. Kunnan puhdas peli tarkoittaa sitä, että omaa toimintaa tai kavereita ei suosita, vaan toiminta on läpinäkyvää ja avointa. Yritysten kannattava liiketoiminta on lopulta kaikkien etu, eikä siihen tarvita kilpailua vääristäviä tukia.

6.3 Pysykö kaupunki muutoksessa mukana?

Muutokset tarkoittavat tarvetta kohdentaa kaupungin elinkeinopolitiikkaa sellaiseksi, että työpaikkoja tarjoavat mikroyrittäjät otetaan entistä voimakkaammin huomioon. Sinällään monen yrittäjän näkemys on, että kaupunki palvelee yrittäjää parhaiten silloin kun se ei aseta esteitä. Erityisiä kaupungin palveluja ei usein koeta tarvittavan.

Pahimmillaan kilpailua vääristävät kunnalliset yritystuet eivät ole yrittäjien kannalta toivottavia. Vaikka erinäisillä tuilla voitaisiin tekoehdittää yritystä jonkin aikaa, ei niiden käytölle löydy kriittisen tarkastelun kestäviä perusteluja. Vaikeina aikoina maksettavat työllistämistuet ovat luoneet työllistymismahdollisuuksia. Kuitenkin terve yritys palkkaa työvoimaa tarpeen, ei tukien perusteella. Kunnan kannalta toki

on luonnollisesti parempi, mitä enemmän se saa verotuloja. Kysyä kuitenkin voi, että onko lyhyeksi ajaksi tukityöllistettävän henkilön kautta saatavat verotuotot oikeassa suhteessa siihen käytettävään euromäärään?

Yrittäjät toivovat kaupungilta avoimuutta ja vuorovaikutusta. Liian usein yrittäjäyhdistykseenkin kantautuu tietoja, kuinka kaupunki ei edes vastaa yhteydenottoihin. Yrittäjällä on usein pelissä kaikki ja tämän takia aikajänne odottaa vastauksia on monesti varsin lyhyt. Siksi nopeiden vastausten tärkeyttä ei voi olla korostamatta. Yhden luukun toimintatavasta on puhuttu paljon. Se tarkoittaa parhaimmillaan yhtä numeroa, johon soittamalla yrittäjä pääsee asioimaan kaupungin kanssa. Tähän mennessä se on lähinnä juhlapuheiden tasolla.

Vuoropuhelun tulee olla avointa ja sitä tulee käydä koko viranomaiskentän ja yrittäjien välillä. Kehittyneen teknologian myötä viestintätavat ovat moninaisia. Halukkuutta varmasti löytyy molemmilta puolilta. Keinot tulee ottaa käyttöön.

Katri Pirinen

7 YRITYSTEN KÄSITYKSIÄ ELINVOIMASTA

Viime vuosina elinvoima-käsite on ollut paljon esillä, erityisesti kunta- ja aluepolitiikassa. Vaikka elinvoimaisuutta onkin käsitelty paljon alueiden ja niiden kehittämisen näkökulmasta, yritysten näkökulmasta elinvoiman käsite on uusi eikä sitä ole juuri tutkittu eikä määritelty. Tutkimuksessani tarkasteltiin yritysten elinvoimaa yrittäjien ja yritysten johtajien näkökulmasta. Tavoitteena oli selvittää mitä yrittäjät näkevät yrityksen elinvoiman olevan, mitä tekijöitä siihen nähdään liittyvän ja miten sen nähdään ilmenevän. Tarkastelun kohteena olivat yrityksen sisäiset elinvoimatekijät, toimintaympäristön vaikutus yrityksen elinvoimaan jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle.

Mihin yrityksen elinvoimaisuuden käsitettä tarvitaan ja miten se eroaa muista yrityksen menestymisen mittareista? Tarjotaanko elinvoiman käsitettä kuluneen kilpailukyky-sanan korvaajaksi (Seppänen 2009)? Sitran Suomen elinvoimaisuuden eväät-hankkeen loppuraportissa Baldauf (2010, 24-25) selvittää mihin elinvoiman käsitettä kansakunnan tasolla tarvitaan. Käsitteitä kilpailukyky ja hyvinvointi on perinteisesti käytetty kuvaamaan kansakunnan menestymistä. Näistä mittareista kilpailukyky arvottaa yritysten menestymistä ja hyvinvointi kertoo ihmisten tilasta. Molempia mittareita leimaa makronäkökulma ja ne kertovat vain jo näkyvissä olevat tulokset. Elinvoiman käsitettä ehdotetaan kuvaamaan kansakunnan potentiaalia yhtäaikaaisesti sekä talouden kasvun, yhteiskunnan toimivuuden että yksilön elämän näkökulmasta ottaen samalla huomioon pitkän aikavälin vaatimukset ja trendit. Sama kaksijakoisuus on nähtävissä myös perinteisessä yritysten tilanteen kuvaamisessa. Tilinpäätöstiedot kertovat yrityksen taloudellisesta menestyksestä päättyneeltä ja edellisiltä tilikausilta. Työhyvinvointimittarit kertovat henkilöstön työkyvystä,

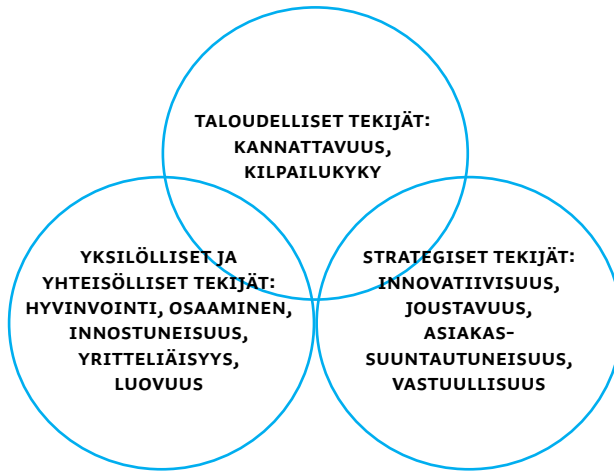
terveydestä ja hyvinvoinnista. Vaikka hyvinvoivan työyhteisön positiivinen vaikutus yrityksen taloudelliseen menestykseen on jo useissa tutkimuksissa todistettu, ei liene käsitettä tai mittaria, joka ottaisi nämä molemmat tekijät samanaikaisesti huomioon. Tämän vuoksi elinvoimaisuuden pohdinta myös yritysten näkökulmasta on paikallaan.

7.1 Tutkimuksen teoreettiset lähtökohdat

Tutkimuksen tueksi ja esiyymmärryksen lisäämiseksi selvitettiin kirjallisuudesta yritysten elinvoimaan liittyviä tekijöitä. Bishwas ja Sushil (2016, 751- 756) määrittelevät selviytymisen, kasvun ja suorituskyvyn keskeisimmiksi yrityksen elinvoiman ilmentäjiksi. Myös Tarvainen (2011, 269-271) mukaan kilpailukyky, kasvu ja voiton tuottaminen mielletään elinvoimaisuuden elementeiksi, mutta toisaalta yritys voi toimia vuosia kasvamatta tai tuottamatta voittoa. Elinvoiman lisäämiseen ja ylläpitämiseen pyritään strategisilla valinnoilla ja niiden mukaisilla toimintatavoilla. Muun muassa Bishwas (2015, 151) nimeää innovatiivisuuden ja joustavuuden yrityksen elinvoiman vahvistamisen tukipylväiksi. Myös asiakassuuntatuneisuus on tärkeää yrityksen elinvoimaisuuden ylläpitämiseksi (Bishwas ja Sushil 2016, 751- 756; Juuti 2012, 61). Yrityksen menestymistä ei nykyaikana takaa enää vain pelkkä voiton maksimointi vaan sen on otettava huomioon myös toimintatapansa kestävyys. Aiemmin kestävään kehitykseen panostamisen nähtiin lähinnä heikentävän yrityksen kannattavuutta. Tutkimukset ovat kuitenkin osoittaneet vastuulliset liiketoimintamallit vaikuttavat positiivisesti yrityksen menestymiseen ja kestävyysajattelu nähdään entistä enemmän velvoitteiden sijasta mahdollisuuksina. (Santalainen & Baliga 2015, 24-25.)

Elinvoima on ihmisistä lähtevää (Baldauf 2010, 26), joten yrityksissä sekä yrittäjien että henkilöstön elinvoimaisuus ovat yrityksen elinvoimaisuuden edellytyksenä. Yrittäjiin sekä henkilöstöön liittyviä elinvoimatekijöitä ovat muun muassa hyvinvointi, osaaminen, luovuus ja yritteliäisyys (Tarvainen 2011, 271-277; Vicenzi & Adkins 2000, 101-108; Sushil 2003). Edellä esitellyt yrityksen elinvoimatekijät jaettiin kolmeen osa-alueeseen, yksilöllisiin ja yhteisöllisiin tekijöihin, strategisiin tekijöihin ja taloudellisiin tekijöihin.

Elinvoiman käsitteellä pyritään kuvaamaan samanaikaisesti sekä taloudellista menestymistä että yksilöiden ja yhteisön tilaa ottaen huomioon myös tulevaisuuden ja toimintaympäristön vaatimukset (Baldauf 2010, 24-25). Yksilöllistä ja yhteisöllistä potentiaalia kuvaavat työyhteisön sekä siellä toimivien yksilöiden yritteliäisyys, osaaminen, innostuneisuus, luovuus ja hyvinvointi. Toimintaympäristön vaatimuksiin ja tulevaisuuteen vastataan strategisilla valinnoilla. Kuvion 7.1 elinvoiman tekijöistä yksilöllisiä ja yhteisöllisiä tekijöitä voidaan pitää elinvoiman alkulähteenä, strategiset tekijät kertovat toimintatavat, joilla yrityksen elinvoimaisuutta ylläpidetään ja taloudelliset tekijät ovat yrityksen elinvoiman ilmentäjiä.

Kuvio 7.1 Yrityksen elinvoiman tekijät, tutkimuksen viitekehys.

7.2 Yrittäjien teemahaastattelujen tulokset

Tutkimusaineisto kerättiin teemahaastattelujen avulla. Haastateltaviksi valittiin harkinnanvaraisesti kolme vantaalaista yritystä. Haastattelun kohteena olleet yritykset olivat iältään 8, 14 ja 24 vuotta toimineita, työntekijämäärältään ja liikevaihdoltaan erikokoisia yrityksiä. Kaksi yrityksistä toimii rakennusalalla ja yksi vähittäiskaupan toimialalla. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysin keinoin. Määrällisesti laskettiin kuviossa 7.1 määriteltyjen sanojen esiintymistä aineistossa. Teoriasta johdettujen yrityksen elinvoiman tekijöiden esiintymistiheyttä haastatteluaineistossa havainnollistaa kuvion 7.2 sanapilvi. Sanapilveen otettiin mukaan kuviossa 7.1 esiintymättömät, mutta haastatteluissa useamman kerran esiin tulleet sanat kehittyminen ja johtaminen. Haastatteluissa useimmin mainittiin elinvoimatekijöitä, jotka liittyvät toimintatapoihin. Toiseksi eniten mainittiin ihmisiin liittyviä tekijöitä. Taloudelliseen menestykseen liittyviä tekijöitä mainittiin harvoin tai vain haastattelijan ottaessa ne esiin.

Haastateltujen yrittäjien näkemyksen mukaan yrityksen elinvoimaisuus on ihmisistä lähtevää. Elinvoimaiset ihmiset ovat hyvinvoivia, motivoituneita ja osaavia yrittäjiä ja työntekijöitä. Hyvinvoiva työyhteisö nähtiin välttämättömänä perustana yrityksen menestymiselle ja henkilöstön hyvinvointiin haluttiin panostaa.

”Mun mielestä elinvoimaisuus lähtee ihmisistä eli ihmisten elinvoima on yhtä kuin yritysten elinvoima se yrityshän on vain hallinnollinen taakka, joka ei ole ilman ihmisiä mitään.”

Tärkeimmiksi yritysten elinvoimaisuutta ylläpitäviksi toimintatavoiksi muodostuivat toiminnan jatkuva kehittäminen ja asiakkaiden kuuntelu. Asiakkaiden kuunteleminen nähtiin paitsi toiminnan kehittämisen välineenä myös yrityksen elinvoiman mittarina. Asiakkaan tyytyväisyyden nähtiin kertovan yrityksen elinvoimaisuudesta.

Kuvio 7.2: Sanapilvi yritysten elinvoiman tekijöiden esiintymistiheydestä aineistossa.

Toiminnan kehittämisellä haluttiin vastata toimintaympäristön vaatimuksiin ja asiakkaiden toiveisiin, olla ajan hermolla. Koettiin, että kehittymisen on oltava jatkuva.

”ett se yritys voi hyvin ja kehitty ja siellä on hyvä olla... ehkä elinvoima ainakin mun näkökannasta on sitä, ett sä kuuntelet niitä asiakkaita ja meet eteenpäin sen mukaan, ett ehkä jotain sellasta.”

”Elinvoima näkyy siinä että me palvelaan hyvin meidän asiakkaita, pysytään meidän palvelulupauksessa, asiakkaille tulee sellainen filis että tässäähän oli hyvä yritys, toiminta ei ole väsynyttä vaan siinä on sitä elinvoimaa.”

Kirjallisuudessa innovatiivisuutta pidettiin yhtenä tärkeimmistä yrityksen elinvoiman tekijöistä. Innovatiivisuuteen ja uudistumiseen viitattiin vantaalaisten yrittäjien haastatteluissa harvemmin kuin muuhun toiminnan kehittämiseen. Toiminnan kehittäminen nähdään ehkä etenkin pienissä yrityksissä helpommin lähestyttävänä kuin resursseja ja rahaa vaativa innovaatiotoiminta, jossa pitäisi luoda jotain ihan uutta. Myöskään teoriassa yrityksen elinvoiman kannalta tärkeänä pidetty joustavuus ei juurikaan tullut esille tässä tutkimuksessa, mutta toisaalta yrittäjien kertomuksista ei tullut esille minkäänlainen joustamattomuuskaan.

Taloudellinen menestys on yksi yrityksen elinvoimaisuuden ilmentäjä ja sen nähtiin olevan seurausta oikeanlaisesta toiminnasta. Toiminnan kannattavuus nähtiin edellytyksenä toiminnan jatkumiselle, mutta sen ei vielä sinällään nähty takaavan yrityksen elinvoimaisuutta. Yrittäjät suhtautuivat kasvuun positiivisesti, mutta se ei ollut itsestään tarkoitus kenellekään haastatelluista. Kasvamaan pyrittiin mahdollisuuksien ja tilaisuuksien mukaan. Kasvun riskit ja rajat myös tunnistettiin.

”Toki se on kyllä erittäin tärkeä pyörittäjä, mutta elinvoima on mun mielestä sitä niinku miljööttä kuitenkin, mut mikäänhän ei pyöri ilman sitä rahaa.”

”Kasvu ei ole mulle itsetarkoitus, kasvaminen on hyvä asia, tarvitaan kasvuyrityksiä, mutta se ei ole itseisarvo... mä pyrin kasvamaan mahdollisuuksien ja tilaisuuksien mukaan.”

7.3 Yhteistoiminta ratkaisee

Kuviossa 7.3 on kuvattu yrittäjien haastattelujen perusteella yrityksen tärkeimmät elinvoiman tekijät. Yrityksen elinvoiman perustana on ihmisten, työntekijöiden ja yrittäjien, muodostama hyvinvoiva työyhteisö. Innostus ja osaaminen voivat lähteä vain ihmisistä. Yrityksen elinvoimaisuutta ylläpidetään ja lisätään oikeilla toimintatavoilla, tämän tutkimuksen perusteella tärkeimmiksi toimintatavoiksi nimettiin ihmiskeskeisyys, asiakasymmärrys ja kehittyminen. Kuvion yläosassa katkoviivan yläpuolella ovat elinvoiman ilmentäjät eli asiat, jotka voivat olla seurausta yrityksen elinvoimaisuudesta.

Kuvion 7.3 mukaisesti yritysten elinvoima yritysten näkökulmasta määriteltiin seuraavasti:

Kuvio 7.3 Yrityksen elinvoiman tekijät ja ilmentäjät.

Yrityksen elinvoima on motivoituneiden, osaavien ja hyvinvoivien ihmisten työskentelyä työyhteisöissä, jotka toimivat ihmislähtöisesti, asiakaskeskeisesti ja kehitysmuotoisesti. Elinvoimainen yritys on kannattava ja kilpailukykyinen, sen toiminta kasvaa ja asiakastyytyväisyys sekä henkilöstön hyvinvointi ovat hyvällä tasolla.

Kuviossa yllä olevat elinvoiman ilmentäjät ovat asioita, joita voidaan mitata ja niitä on perinteisestikin mitattu yrityksen menestymisen selvittämiseksi. Elinvoiman ilmentäjät eivät kuitenkaan etenkään toisistaan erillään tarkasteltuna välttämättä kerro yrityksen elinvoimasta. Elinvoimaisuuden mittaamiseksi mittareista olisikin hyvä saada mukaan moninäkökulma, mukana tarkastelussa tuli olla myös hyvinvointi ja asiakkaiden kokemukset. Elinvoimaisuuden mittaamiselle haasteita luo myös sen subjektiivinen ja kokemuksellinen luonne.

LÄHTEET

- Baldauf, S. 2010. Elinvoima uudistumisen edellytyksenä. Teoksessa Nurmio, A & Turkki, T. (toim.) Elinvoimainen Suomi. 2. painos, s. 23-30. Helsinki: Sitra.
- Seppänen, P. 2009. Sanoilla on merkitystä. Talouselämä. Viitattu 1.9.2016. http://www.talouselama.fi/pelin_henki/sanoilla-on-merkitysta-3413946.
- Biswash, S.K. 2015. Achieving Organization Vitality through Innovation and Flexibility: An Empirical Study. Global Journal of Flexible Systems Management (June 2015) 16(2), s.145–156.
- Bishwas, S.K. & Sushil. 2016. LIFE: an integrated view of meta organizational process for vitality. Journal of Management Development Vol. 35 No. 6, 2016, s. 747-764.
- Juuti, P. 2012. Menestystarinoita. Helsinki: Johtamistaidon opisto.
- Santalainen, T. & Baliga, R.B. 2015. Kun normibisnes ei riitä. Kestävä strategiointi. Helsinki: Talentum
- Sushil. 2003. Give a New "LIFE" to Your Organization! Global Journal of Flexible Systems Management Vol. 4 No 1-2, 2003.
- Tarvainen, T. 2011. The vitality of enterprises: Content and influences. Teoksessa Lampinen, M. (toim.) Combi 2011. Conference proceedings. Hämeenlinna: HAMK. s. 269-285.
- Vicenzi, R. & Adkins, G. 2000. A Tool for Assessing Organizational Vitality in an Era of Complexity. Technological Forecasting and Social Change 64, s.101–113.

Kari Halme & Marilla Kortesalmi

8. YRITYKSEN ELINVOIMAN HOLOGRAMMI

Yhteinen tilannekuva mahdollistaa strategisen suunnittelun ja yhteistyön kehittämisen. Elinvoimaiset yritykset ovat kilpailukykyisiä, kannattavia ja kasvavat. Ne sopeutuvat toimintaympäristön muutoksiin. Elinvoimaiset yritykset investoivat ja työllistävät. Ne luovat elinvoimaista yhteiskuntaa.

Tämä julkaisu on koontanut yhteen sekä yrittäjien että Vantaan kaupungin näkemykset yritysten elinvoimaisuudesta. Ilmiötä on tarkasteltu yksittäisten yrittäjien ja yritysten sekä koko Vantaa yrityskentän tasolta. Erilaisten tutkimusmenetelmien käyttö ja sidosryhmätoimijoiden puheenvuorot ovat valottaneet tutkimusaihetta monipuolisesti. Tavoitteena ei ole ollut lopullisen totuuden julkituominen, vaan riittävän monipuolisten lähteiden tuottaminen lukijalle, jotta hän kykenisi itse muodostamaan käsityksen yritysten elinvoimaista ja sen merkityksestä Vantaalla.

Vantaa kaupungin strategian mukaan Vantaa tavoittelee olevansa vuonna 2025 vakaavarainen ja kansainvälinen kestävä kasvun keskus, jossa kaupunkia ja palvelujen laatua kehitetään yhdessä asukkaiden kanssa. Vantaa on asukkaalle turvallinen kotikaupunki, yrityksille Suomen paras kumppani ja työntekijöille maan parhaiten johdettu kaupunki. Elinvoimaohjelma konkretisoi ja aikatauluttaa toimenpiteet. Tarvitaan jatkuva vuoropuhelua kaupungin ja yritysten välillä keskustelemaan investointien, elinkeinopoliittisten toimenpiteiden ja yhteistyön onnistumisesta.

Mitä tehty tutkimuskertoi vantaalaisten yritysten elinvoimasta? Tunnuslukuanalyysissä tutkittiin yritysten kannattavuutta ja kilpailukykyä objektiivisen numerodatan perusteella. Sen avulla haluttiin kartoittaa, kuvaako tunnusluvut yritysten menneitä tai tulevaa elinvoimaa. Kasvua lähestyttiin liikevaihdon muutoksella, kilpailukykyä sekä

henkilöstökulujen suhteella liikevaihtoon että kannattavuudella. Kaikilla tutkimusalueilla liikevaihto kasvoi, kasvuprosentit vaihtelivat alueittain eri tarkasteluvuosina. Liikevaihdon muutoksella, käyttökatteella ja kannattavuudella ei yksin voida tulkita yritysten elinvoimaa. Pitkän aikavälin seurannassa muutokset ja alueelliset erot voisivat kertoa myös muutoksista alueen yritysten elinvoimassa. Työn tuottavuutta ei ollut mahdollista analysoida, koska yrityksen henkilöstömäärät puuttuivat tiedoista. Sen sijaan tunnuslukuanalyysin perusteella voidaan sanoa, että vantaalaiset yritykset sopeutuivat hyvin toimintaympäristön muutoksiin henkilöstökuluja sopeuttamalla. Niiden suhde liikevaihtoon pysyi samana, vaikka liikevaihto muuttui tutkimusvuosina. Suhteellinen velkaantuneisuus voi kuvastaa yritysten tulevaisuusorientaatiota, mutta vaatisi pidemmän seurantajakson kuin kolme vuotta.

Vantaan yritysten elinvoima -kyselytutkimuksen lähes kaikki tulokset käyttäytyivät lineaarisesti yrityskoon kanssa. Mitä suurempi yritys oli kyseessä, sitä positiivisemmin se suhtautuu tulevaisuuteen ja sitä elinvoimaisemmalta se näytti keskeisten elinvoiman indikaattoreiden (kansainvälisyys, tk-henkilökunnan määrä). Toisaalta yritysten toimiala erotteli voimakkaasti saatuja tuloksia.

Haastattelututkimus rikasti tunnuslukuanalyysin ja kyselytutkimuksen synnyttämää kuvaa yritysten elinvoimasta. Kun tunnuslukututkimus analysoi mennyttä ja kyselytutkimus kertoi nykyhetkestä, haastattelututkimuksessa tavoitettiin tulevaisuutta. Kartoittamalla yritysten suunnitelmia tulevaisuuden työllistämisajatuksista ja kannattavuuden muutoksista, täydennettiin kuva mitatusta ja koetusta elinvoimasta.

Elinvoimaa tukevien investointien ja toimintojen ohjaamisessa kaupungin luottamusmies- ja virkamiesjohto joutuu tekemään valintoja. Eri kokoisten ja eri toimialoja edustavien yritysten intressit eivät ole samansuuntaisia. Kaupungin näkökulma vertautuu läheisesti oman pääoman luonteisen rahoittajan asemaan. Se joutuu puntaroimaan investointipäätöksiä tehdessään niiden vaikutuksia erilaisiin yrityksiin ja optimoimaan kaupungin kannalta toimivinta kokonaisuutta. Suuremmat yritykset ovat vakiintuneita ja niiden riskitaso on alhaisempi kuin aloittelevan yrittäjän. Suuret yritykset kasvavat työllistävästi paljon mutta kasvavat. Aloittelevissa yrityksissä on mahdollisuuksia suurempaan kasvuun, mutta myös todennäköisempi konkurssi ja työpaikkojen katoaminen.

Kasvu, kilpailukyky ja kannattavuus ovat sellaisia elinvoiman elementtejä, joita voidaan mitata ja niitä on perinteisestikin mitattu yrityksen menestymisen selvittämiseksi. Elinvoimaisuuden koko kuvan määrittelemiseksi ne eivät riitä. Mukaan tulisi saada henkilökunnan työhyvinvointia ja asiakkaiden tyytyväisyyttä kuvaavat mittarit. Elinvoiman yksittäiset elementit eivät toisistaan erillään tarkasteltuna välttämättä kerro yrityksen elinvoimasta. Liikkeenjohdon teorian näkökulmasta olisi tarpeellista tutkia työhyvinvoinnin ja asiakastyytyväisyyden realisoitumista "kovemmissa" mittareissa – liikevaihdon kasvussa ja kannattavuudessa, jotka jossain määrin "jälkijunassa" ilmaisevat yrityksen elinvoimaa.

Tutkimusmenetelmien luotettavuutta ei voi vertailla keskenään, koska ne pyrkivät vastaamaan eri tutkimuskysymyksiin. Kysely- ja kenttätutkimus ovat otokseltaan ja näytteeltään edustavia, mutta vinoutuneita perusjoukon vinoutuneisuuden vuoksi. Paljon työllistäviä yrityksiä ei ole lukumääräisesti montaa, niiden vaikutus kokonaisuuteen on kuitenkin merkittävä. Tilastollisen luotettavuuden näkökulmasta tunnuslukuanalyysi on vahvin tässä julkaisuissa esitellyistä osatutkimuksista. Sen piiriin saatiin kaikki Vantaan kotipaikakseen ilmoittaneet yritykset, jotka toimivat osakeyhtiömuodossa ja olivat liikevaihdoltaan yli 50 000 €.

Näitä osatutkimuksien tuloksia validoivat Marjamaan ja Mänttärin kommenttiartikkelit. Niiden tuomat lisänäkökulmat vahvistavat tutkimuksen käyttökelpoisuutta tilannekartoituksena ja strategisen suunnittelun tukena. Tutkimusasetelman osalta Pirisen artikkeli täyttää erinomaisesti laadullisen tutkimuksen roolin, se avaa kohdistaa huomion keskeiseen yritysten elinvoimaan vaikuttavaan tekijään: henkilöstön työhyvinvointiin. Jatkotutkimuksissa tämä teema tullaan nostamaan mukaan osatutkimuksiin.

Vertailutieto muista Suomen kaupungeista loisi paremman mahdollisuuden arvioida Vantaan elinvoimatutkimuksen tuloksia. Jotta tutkimus voisi arvioida paremmin tehtyjä elinkeinopoliittisia toimenpiteitä tai tuottaisi kehittämisideoita, on jatkotutkimuksissa tarpeen kohdistaa tarkastelua toimia-alakohtaisesti. Nykyinen tutkimusasetelma on luonut pätevän yleiskuvan vantaalaisten yritysten elinvoimasta, mutta monien toimialojen edustavuus on jäänyt liian pieneksi kattavien johtopäätösten kannalta. Toimialarajattoman otannan vahvuutena on, että mahdolliseen pitkittäistutkimuksen tulosten herkkyyys reagoida yleisiin toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin on parempi kuin liian tiukan toimialojen mukaan rajattuna otantana. Yksi kehityssuunta voisi olla indeksi, joka kuvaisi yleisellä tasolla Vantaan koko yrityskentän elinvoimaa ja jopa ennustaisi sen kehittymistä.

Suomen kansainvälisesti korkeasta veroasteesta seuraa tilanne, jossa julkishallinto tuottaa erittäin suuren osan (57 %, www.tilastokeskus.fi) bruttokansantuotteesta. Voisiko siitä seurata vastaavasti myös julkishallinnon on suurempi velvollisuus huolehtia yritysten toimintaedellytyksistä? Suomen mittakaavassa Vantaa on varmasti yksi elinvoimaisimmista kaupungeista. Karkeita mittareita alueen elinvoimaan on erilaisia, esimerkiksi nostokurkien määrä tai vapaiden toimitilojen määrä. Toiminnan systemaattinen ja pitkäjänteinen suunnittelu vaatii kuitenkin täsmällisempää tietoa siitä, mistä yritysten elinvoima muodostuu ja miten kaupunki voi olla parantamassa yritysten toimintaedellytyksiä. Tämän tutkimuksen toimeksianto on esimerkki siitä uteliaasta asenteesta, jota tarvitaan jatkuvaan kehittymiseen ja parempaan yhteistyöhön.

KIRJOITTAJAT

KM Marilla Kortessalmi on liiketalouden lehtori Laurea-ammattikorkeakoulussa. Hän on työssään perehtynyt, miten eri toimijoiden yhteistyöllä voidaan vaikuttaa yritysten toimintaedellytyksiin.

KTM Kari Halme toimii liiketalouden lehtorina Laurea-ammattikorkeakoulussa. Hänen keskeisiä osaamisalueitaan ovat projektijohtaminen, tilastolliset tutkimusmenetelmät ja paikkatietoanalyysit.

HM, KTM Patrik Marjamaa työskentelee Vantaan kaupungin talousjohtajana. Hänen vastuualueelleen kuuluvat mm. kaupungin taloussuunnittelu ja strategia sekä keskitetyt johdon tietopalvelut.

YTM Esa Mänttari on Vantaan Yrittäjien toimitusjohtaja. Hän vastaa edunvalvonnasta, hallinnosta, taloudesta ja yhteistyökumppanisuhteista sekä toimii julkaisuiden päätoimittajana.

Katri Pirinen on tradenomiopinnoissaan ja opinnäytetyössään perehtynyt yritysten elinvoiman käsitteeseen ja käyttöön.

Marilla Kortesalmi & Kari Halme (toim.)

KASVUN YTIMESSÄ - YRITYSTEN ELINVOIMATUTKIMUS VANTAALLA

Elinvoimaisuutta tarvitaan. Sitä synnytetään alueille ja kaupunkeihin oikein suunnatuilla elinkeinopolitiikalla, innovaatiotoiminnan tukemisella ja eri toimijoiden sujuvalla yhteistyöllä. Elinvoimaisuus on kuitenkin toimenpiteitä enemmän. Se on dynaamista, eteenpäinsuuntautuvaa ja luovaa toimintaa, jonka avulla niin yritykset kuin kaupungitkin voivat sopeutua toimintaympäristön muutoksiin.

Tässä julkaisussa paneudutaan yritysten elinvoiman määrittelyyn ja mittaamiseen eri näkökulmista. Julkaisun artikkelit käsittelevät vantaalaisten yritysten elinvoimaisuuden ulottuvuuksia ja tekijöitä. Artikkeleissa otetaan myös kantaa elinvoimaisuuden merkitykseen kaupungin strategisessa suunnittelussa sekä kaupungin ja yritysten välisen yhteistyön solmukohtiin.